ՁՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 1,085 Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 1900, ՄԱՑԻՍ 4—17 18 ՄՈՒՀԱՐՐԻՄ 1318 4 ՄԱՑԻՍ 1316 Դ ՏԱՐԻ — ԹԻ 1,085

20 ՓԱՐԱ

ԲՅԶԱՆԹԻՈՆ

20 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ԲԻԶԱՆԴ ՔԷԶԵԱՆ

PUZANTION

Journal Armenien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire

Directeur - Propriétaire

PUZANT KÉTCHIAN

Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 — 25.

CONSTANTINOPLE

«بوزانتيون»

ادبى، سياسى، مالى، تجارتى غزته سيدر مسئول

بوزانت كچيان

مطبعه دارى غازى بابعالى جاده سى نمره ۲۳-۲۵ نومرو

ده در

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՑԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

Ս. ՏԵՂԵԱՑ ՏՊԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ

Ջատկական յոգնութիւններէն հազիւ քիչ մը չունչ առած, այսօր կ'ուզենք մեր քայլերը դէպ արեւելեան կողմն Ս. Բաղաքիս, ծանօթացնելու համար յարգոյ ընթերցողաց այնպիսի վայրեր, որք ոչ նուազ նշանաւոր, ոչ նուազ յարգելի են՝ քան այն Ս. Տեղիքը, զորս ցարդ այցելեցինք եւ նկարագրեցինք այս սիւնակներուն մէջ— Գեթսեմանին, Զարչարանաց պարտէզը, Տագնապի այրն և այն հնակերտ պատմական եկեղեցին, որ իր մէջ կ'պարունակէ իւ մէջ այլոց Ս. կուսի գերեզմանը և խնկելի գերեզմանը։

Դուրս կ'ելլենք երուսաղէմի այն պարսպագռնէն, որ կ'կոչուի թէ՛ Ս. Աստուածածնայ և թէ Ս. Ստեփանոսի անուամբ և ուղղակի կ'իջնանք Գեթսեմանիի ձորը, մեր ալ կողմը ձգելով ժայռուտ փոքրիկ գետին մը, ուր տեղ Ս. Ստեփանոս Նախավկան քարկոծուեցաւ, բոլոր քրիստոնեայ ազգաց հին ու նոր աւանդութեանց և վկայութեանց համաձայն։ Կ'անցնինք քարաչէն կամուրջի մը վրայէն, որ Ձիթենեաց և Մորթա լեռներէն իջնող կ'ժայռէն, և ահա հասած ենք Գեթսեմանիի պարտէզին պարիսպներուն տակ, որոյ միակ ցած դուռը կ'բացուի դէպ արեւելք.—հոն չմտած տակաւին կ'դիտենք դուրսը՝ այն մեծամեծ ժայռերը, որոց վրայ կ'նստէին երեք Առաքեալները, հակառակ փրկչական պատուիրանին, ճիշտ այն միջոցին՝ երբ իրենց վարդապետն արիւն քրտինսի կ'թափէր քայլ մը անդին և առանդային պաղատանքներ կ'վերառաքէր առ իր երկնաւոր Հայրը։ Ժայռերուն վրայ կ'նշմարուին տակաւին մարդկային մարմոյ կիսովին եղծած գրոշմներ։ Ոչ մը անդին հրապարակային կրօնք կ'զանուի փոքրիկ եւ քաղցրահոտ խորշ մը, ուր՝ ըստ աւանդութեան՝ Քրիստոս համբուրեց իր վարդապետը, ի նշան մատնութեան։

Զարչարանաց կամ Ձիթենեաց պարտէզը, որ այժմ սեպհականութիւն է Ֆրանչիսկեան կրօնաւորաց, ունի գրեթէ 52 մեթր երկայնութիւն և 33 մեթր լայնութիւն, և չրջապատուած է 1848 թուականէն իվեր երեք կանգուն բարձր որմով մը, որոյ ներքին երեսին վրայ չուրջանակի չինուած են Փրկչին չարչարանաց վանդան տեսարանները ներկայացնող 14 փոքրիկ մոզաներ։ Մէկ երկու Ջուանակիր կրօնաւորներ՝ ունենալով իրենց ձեռքին տակ քանի մը ֆելլահ գործաւոր, ամէն կողմ կ'քափեն անխնայելապէս ծաղկեալ և զբաստանային վիճակի մէջ պահելու Գեթսեմանիի այս նուիրական պարտէզը, ուր Աստուածորդւոյն արիւնախառն քրտինքը հասեցաւ՝ չարչարանաց գիշերը։ Երկիւղածութեամբ կ'ծառեանք պարտիզս 8—9 մեթր չրջագիծ ունեցող ուրթ չատ հին և հսկայ ձիթենիներուն, որք թերեւս հանդիսատես եղան և վկայ հանդիսացան մարդացեալ Աստուծոյ ժաքրափոյլ ալօթից և հոգեկանջ տագնապներուն։— «Ձիթենին չի մեռնիր, կ'գրէ մեծահռչակն Շաթոպրիան՝ խօսելով Ձիթենեաց պարտիզին այս յոյժ վազեմի ծառերուն վրայ, վասն զի կ'վերածնի և կը վերածլի իր արմատէն։—Աթէնքի մէջնաբերդին մէջ կ'գտնուէր ձիթենի մը, որ այնքան հին էր, որքան քաղաքին հիմնարկութիւնը»։ Այժէն զատ ուխտաւորք և ճանապարհորդք տեսած և յիշած են այս ծառերն և Քրիստոնեայ ամէն դաւանութիւնք, նոյն իսկ Արաբները, պատկառանօք կը մօտենան Գեթսեմանիի այս գոյուոր ձիթենիներուն, որոց պտուղներու կուսերէն համբիչներ չինելով ևրոպացի նշանաւոր ուխտաւորաց կ'նուիրեն Ֆրանչիսկեան կրօնաւորք։—Աբդուլ Ի'նչ տիրապղծիկ սպաւորութիւնները չեն Քողոք բարեպաշտ ուխտաւորին վրայ այս նուիրական ծառեր, որոց Քանձրախիտ ոստերու հովանւոյն տակ օ՛վ գիտէ քանի քանի անգամներ հանգչած է Ան, որ աշխարհիս վրայ տեղ մը չունէր իր գլուխը դնելու. քանիցս խօսակցած է հոն իր սիրելի աշակերտաց հետ, և վերջին անգամ՝ Սիօնի վերնատան մէջ Հաղորդութեան Ս. Խորհուրդը հաստատելէ յետոյ, ըստ սովորութեան հոն եկած էր գիշերն անցընելու, երբ իր Նենգաժէտ աշակերտն համբուրելով մատնեց զինքը։

Հեռանանք Գեթսեմանիի պարտէզէն դէպ ի հիւսիս արեւմուտք քարընկէց մը միայն և պիտի հանդիպինք հակակ վիմափոր այրի մը, զոր ոմանք Բրիստոսի ալօթատեղին կ'համարին և այլք Առաքելոց պահուրտած վայրը՝ չարչարանաց պահուն։ Այսպէս կամ այնպէս, նուիրական քարայր մ'է այս, որ գոյութիւն ունէր Քիստոսի ժամանակ ալ, թէպետև Աւետարանիչները որ և է յիշատակութիւն կամ ակնարկ չունին այս մասին։ Տագնապի այրը, որ կ'նայ տակաւին իր նախկին ձևին մէջ, 17 մեթր երկայնութիւն և 8 մեթր լայնութիւն ունի և սեփականութիւն է նմանապէս Ֆրանչիսկեան կրօնաւորաց, ուր կատուցուած են երեք խորաններ և կ'պատարագեն ամէն օր։ Այրին մէկ անկիւնը տեսանք մեծկակ սեւ խաչ մը, որոյ մասին լուսաբար ֆէրէն ըսաւ մեզ թէ՝ չատ տարիներ առաջ Հունգարացի ուխտաւոր մը, ապաշխարելու նպատակաւ, այդ խաչն ուսն առած, երեք ամսուան ճամբայ քալելով իր հայրենիքէն Երուսաղէմ բերած ու յիշատակ տուած է Փրկչի տագնապներուն և տրին արցունքին հանդիսավայր Ս. Այրին։ Այս քարայրն հարաւային կողմէն գաղտնի ճամբայ մը կար յառաջագոյն, որ կ'տանուլնորդէր դէպ ի Գեթսեմանիի տակ տարերկրեայ վայրեր, բայց այժմ զգուշութեան համար փակած են։ Առաստաղին վրայ տեղ տեղ կը տեսնուին կիսովին եղծուած և աննշմարելի մղոչկեայ նկարներ, որք միայն զարերու գործ կ'համարուին, երբ այրը չատ փառաւոր զարդարուած էր և այրին վրան ալ «Ս. Փրկիչ» անուն եկեղեցի մը կար կառուցուած, որոյ հետքերն անգամ մնացած չեն այժմ։

Օ՛ն ուրեմն, այցելենք հիմա Ս. Այրին կից՝ Ատուածածնայ Վերափոխման եկեղեցին, որ որքան ալ այժմ զրկուած ըլլայ իր նախկին փառազարդութենէն և չօքէն, նորէն է՛ն նուիրական սրբավայրերէն մին է Տէրունական աշխարհին։ Ամենայն հաւանականութեամբ կառուցուած է քրիստոնէական թուականի Դ. դարուն սկիզբը, Կոստանդինոսի մայր, Հեղինէի ջանիք և հրամանաւ։ Այն ատեն բուն տաճարը չինուած էր հիմնականին վրայ և հին պատմագիրներու ու տեղագիրներու վկայութեան համաձայն չատ հոյակապ էր ու վեհաշուք, և ունէր չորս պատրագատեղ սեղաններ։ Սակայն հաւանօրէն 1187 թուականին երկրորդ անգամ փլուզեցաւ—ինչ որ նորոգուած էր 614ին, այն է՝ Արեւելեան արշաւանաց փլուզումներէն յետոյ—ոչ միայն վերափոխման, տաճարի վերնայարկ եկեղեցին, այլ և արեւմտեան պարտէզին մէջ կատուցուած կուսանաց վանքը, որոյ հիմերն ու հետքերը կարելի է գտնել մէկ—երկու մեթր միայն փորելով ակնարկուած ձիթենեաց պարտէզը։ Իսկ այս փլուզած չէնքերու բոլոր քարերն ու նիւթերը գործածուեցան ուրիշ չէնքերու նորոգութեան կամ կառուցման։

Տան եւ վեց գարերու ընթացքին մէջ արդի գեոնայարկ եւ հոյակերտ տաճարի կրած փոփոխութիւններն երկարագասուած զրոյցներու կ'կարօտին, զորս կարելի է գտնալ և կարդալ Ս. Երկրի ընդարձակ պատմութեանց մէջ։ Ինչ որ կ'ուզենք ըսել երկու խօսքով։ Ս. Տաճարս երբեմն առանձին սեպհականութիւն եղած է այս կամ այն քրիստոնեայ դաւանութեան, երբեմն այլազգի հոգեւորականները բացարձակապէս տիրացած են անոր, երբեմն ալ—ինչպէս օրինակ 170 տարի առա՛ջ—Ս. քաղաքիս մէջ գտնուած բոլոր քրիստոնեայ ազգեր, Հայք, Յոյնք, Լատինք, Հապէշք, Ասորիք, Վրացիք, Սերպիացիք և Ղպտիք միանգամայն մասնակցած են Ս. Տաճարիս սեպհականութեան. բայց այժմ 90 տարիէ իվեր Հայք և Յոյնք վերջնականապէս համահաւասար բաժնեկից եղած են Աստուածածնայ հրաշալի տաճարին և գերեզմանին։

Հնաչէն տաճարիս երկաթափեղկ դռնէն ներս մտած ատեն պէտք է 48 աստիճան սանդուխէ մը վար իջնալ եկեղեցւոյ յատակը հասնելու համար։ Բայց հազիւ քանի մը աստիճան վար իջած, աչ ու ձախ պատերուն վրայ կ'նշմարենք որմափակ դռներ, որոնք վերնայարկ եկեղեցին կ'տառնորդէին երբեմն։ Ինչ մ'ալ վար, մեր ալ կողմը ամրակառոյց պատին մէջ կը տեսնանք փոքրիկ յուսնական մատուռ մը, որոյ մէջ Քաղուած են Ս. Յովակիմ և Ս. Աննա, Ծնողք Ծնողին Բանին Աստուծոյ։ Ձախ կողմերնիս ուրիշ մատուռ մը Հայկական, որոյ սեղանին հարիւր ղրուշ ամսականով մարդ մը կ'ըլլար։ այդ բառը չկար բառարանին մէջ. առաջ նետուիլ, այս էր իր ընդհանուր սկզբունքը։

Սակայն պարագաներ կան ուր ո՛չ սկզբունքը կրնայ գործ տեսնել և ոչ ալ աներեսութիւնը, մանաւանդ երբ կնոջ հետ գործ ունենայ մարդ։ Փաստարանին համար, այս տեսակցութեան ծայրագոյն նպատակը. Սիրանոյշի հետ խօսքի բռնուիլ, անոր սիրտը գրաւել, և աստիճանաբար առաջ երթալով, մինչև իսկ առանց հօրն հաւանութեան անոր հետ ամուսնանալ ու ահագին հարստութեան տիրանալ էր։ Արդ, հիմայ բուն իսկ պղիսին էր որ երես կ'դարձներ իրմէ, ուրեմն ինչ միջոց գործածելու էր, անոր եթէ ոչ համակրութեանը, գէթ ուշադրութեանը արժանանալու համար։

Բամբասանքի նման նորոյթ մը պէտք էր, որ չահադրգռէր հայրն ու պղիսիկը միանգամայն և մինչոյն ժամանակ պարկեշտութեան հակառակ չըլլար։ Ուստի, կեղծ փաստաբանը, խելապատակը ճաթեցնելով,

—Վերջապէ՛ս Գասրգիւղ ալ իր մեծագործութիւնն ունեցաւ, գոչեց։

Երեք ունկնդիրները մէկէն ուշադրութեամբ իրեն նայեցան,

—Հապա՛, չարունակեց ծիծաղելով, այս չաբաթ հարիւրէ մը կատարուեցաւ Գասրգիւղ, որ կրնայ մեծ վէպի մը նիւթ ծառայարթել։

—Տարօրինա՛կ դէպք մ'է հարցուց վաճառականն ակամայ հետաքրքրուելով։

—Դիւթիչ ամէնէն տարօրինակ ամուսնութիւնն որ տեղի ունեցած ըլլայ մայրաքաղաքիս մէջ։

Սրիկան յատկապէս խօսքերը կը քաչկռտէր որպէս զի հետաքրքրութիւնը լաբէ պղիսկան ու հարցում մը կորզէ անոր բերնէն, ասկայն Սիրանոյշ հետաքրքրուելով մէկդի, բնաւ փութկոտութիւն չէր ցուցներ։

—Պատմեցէք տեսնենք ի՛նչ է եղեր, ըսաւ կամարեան անհամբերութեամբ։

—Վա՛յ չամչած, բացագանչեց կամարեան, գլուխը չարժելով, բայց ո՛վ է, ծանո՛թ մարդ է։

—Վերջը կ'ըսեմ, պատասխանեց Մալեան մտերմութեամբ, և բոլորովին գոհ յաղթանակին վրայ, սկսաւ գաղտագողի Սիրանոյշն հարցասիրել։

—Հիմայ ի՛նչ գուբի վրայ են։

—Մտիկ ըրէ՛ք, սպասուհին այս չափով ալ չի բաւականանար, ծերունին քիթէն բռնելէն վերջ, մէկ երկու հազար ոսկիի ալ գոհարեղէն առնել կուտայ և ամէն օր պակը չատագելով, օր մ'ալ տանը ծառային հետ կը փախչի կ'երթայ ու հրամանն առնելով օրինաւորապէս կ'ամուսնանայ սրտին սիրածին հետ։

—Պրաւո՛, գոչեցին երեքը մէկտեղ, քա՛հ քա՛հ խնդալով։

—Պրաւո՛, գոչեց Սիրանոյշ, ափերիմ պղիսկ, կիներուն պատիւը բարձրացուցեր է։

—Բայց օրիո՛րդ, չարեց փաստաբանը, վերջին ծայրը ուրա՛խ Սիրանոյշի հետ ուղղակի չարաբերութեան մտնելուն, գարձեալ երիկ մարդ մ'է որ բարձրացուցած է պղիսկան պատիւը։

—Ինչպէ՞ս կ'ըսէ, վատահ ըլլալով որ ծեր սիրահարը պատիւը տալէ վերջ, ուրիշ և ոչ մէկ բան կրնար խնայել իրմէ։ Տղաքը կրկին կ'միջամտեն իրենց հայրը կամզուելու, ասկայն ի զուր, մարդը չաբաթ մը վերջ, հազար ոսկի արժողութեամբ փառաւոր տուն մը ու տան ասկի եկամուտ բերող չա՛ռնութիւն մը ֆէրոյ կ'ընէ սպասուհիին վրայ և կ'պատրաստուի պսակուելու։

—Վա՛յ չամչած, բացագանչեց կամարեան, գլուխը չարժելով, բայց ո՛վ է, ծանո՛թ մարդ է։

—Վերջը կ'ըսեմ, պատասխանեց Մալեան մտերմութեամբ, և բոլորովին գոհ յաղթանակին վրայ, սկսաւ գաղտագողի Սիրանոյշն հարցասիրել։

—Հիմայ ի՛նչ գուբի վրայ են։

—Մտիկ ըրէ՛ք, սպասուհին այս չափով ալ չի բաւականանար, ծերունին քիթէն բռնելէն վերջ, մէկ երկու հազար ոսկիի ալ գոհարեղէն առնել կուտայ և ամէն օր պակը չատագելով, օր մ'ալ տանը ծառային հետ կը փախչի կ'երթայ ու հրամանն առնելով օրինաւորապէս կ'ամուսնանայ սրտին սիրածին հետ։

—Պրաւո՛, գոչեցին երեքը մէկտեղ, քա՛հ քա՛հ խնդալով։

—Պրաւո՛, գոչեց Սիրանոյշ, ափերիմ պղիսկ, կիներուն պատիւը բարձրացուցեր է։

—Բայց օրիո՛րդ, չարեց փաստաբանը, վերջին ծայրը ուրա՛խ Սիրանոյշի հետ ուղղակի չարաբերութեան մտնելուն, գարձեալ երիկ մարդ մ'է որ բարձրացուցած է պղիսկան պատիւը։

—Ես ալ ուզեցի ըսել, Առուտյան կղզւոյ—մայրաքաղաքի, առաստաճեռնութեան զարմանալի օրինակ մը տուին, քանիան... փարա նուիրելով եկեղեցւոյն (խնդրեմ, Թո՛ղ ներեն տիկնայք, վի Թերեւս կանխապատրաստութիւն չունէին)։ Դռնբացէքի և Ս. Զատկի նուիրատուութիւններէն Ս. Յովհաննէս եկեղեցւոյ հասոյթն եղաւ 625 ղրչ., Ս. Սարգիս եկեղեցւոյն իբր 300, իսկ Ս. Լուսաւորչայ իբր 170. Զարմանալի է որ այս վերջնոյն հասոյթն ամէնէն սակաւն է, վասն զի անոր ժողովուրդը թէպէտ նիւթական վիճակաւ չատ վար կ'նայ Ս. Աստուածածնին եկեղեցւոյ ժողովուրդէն, և հազիւ կ'հաւասարի Ս. Յովհաննու թաղեցւոց կամ քիչ մ'ալ վար է, սակայն ամէնէն բարեպաշտ համբաւ վայելողն այդ ժողովուրդն է, և գիտէ իր ունեցածը բաժնել Ս. եկեղեցւոյ հետ, բայց քահանայք առնելու եղանակը չեն գիտեր, չկայ Թաղ. Խորհուրդ մը կամ հոգաբարձութիւն մ'ալ որ եկեղեցւոյն եկամտի աղբիւրները փնտռէ ու գտնէ։ Մոռցայ ըսելու թէ Ս. Աստուածածնին եկեղեցին սակէ առաջ, մինչ Թաղ. Խորհուրդ չունէր, Ս. Զատկի կամ Ս. Ծննդեան առթիւ և ոչ ժամանակ մը 5—600 ղրուչէ աւելի հասոյթ չէ ունեցած։ Կ'պարտաւորիմ զայս ևս յայտնել թէ Ս. Յովհ. եկեղեցւոյ ժողովրդեան ունեւորներն ալ, մանաւանդ անոնցմէ որ ամէնքը չափազանց արծաթսիրութեան օրինակներ տուած են։

Տեղւոյս բարեբարո Գայմամ վանք. Աթանաս էֆէնտի Ալագ Ուրբաթ Աւետման օրն Ս. Աստուածածնին, Մեծ Կիրակի օրը Ս. Լուսաւորիչ, երկրորդ օրն ալ յիշատակ մեռելոց Ս. Յովհ. եկեղեցիները գնաց բարեպաշտօրէն կեցաւ մինչեւ ժամերգութեան վերջը, և չմոռցաւ դրամական առատ նուէրներով ևս հասատել իր բարեպաշտութիւնը։ Գոհ վերստին կ'խօսի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ պաշտառութեան, կանոնաւորութեան, քահանայից ու տիրացուներուն —արժանիքի ճանաչողութեամբ— քաղցր երգեցողութեան և ներդաշնակ եղանակներուն վրայ, և «Ձէի կրնար երազել երեք թէ Զէյթունի պէս փոքր տեղ մը այս աստիճան կանոնաւոր հոգենուագ ժամերգութիւն մը կրնայ կատարուի»՝ կ'ըսէր Ն. Վսեմութիւն։

ԹՂԹԱԿՑԻ

ՀԱՅ ՏԱՂԱՆԴ ՄԸ

Դպրոցական գրասեղաններէն իսկ Պր. Յակոբ Բաբազեան սկսած էր ցոյց տալ զարմանալի ընդունակութիւն մը նկարչութեան մէջ, իր փոքր տարիքին մէջ այնպիսի պատկերներ կ'նկարէր որք յայտնապէս կ'ապացուցանէին իր մէջ արտակարգ տաղանդի մը գոյութիւնը։ արդէն աշէն գտա՛ մինչեւն տասն ձեռքով ալ գծագրելու գիւրութիւնն ունէր։ Հազիւ Ս. Մեսրոպեան վարժարանէն

—Սպասուհիին հետ ամուսնացող ծառա՞ն ակնարկել կ'ուզէք, հարցուց Բարունակ, առթիւ չտալու համար Մովեանին որ Օրիորդին հետ խօսակցի։

—Ո՛չ, ըսաւ փաստաբանը, բարկութիւնը զսպելու համար ծիծաղելով, այսչափ հարստութիւն ունեցող գեղանի սպասուհիի մը հետ ամուսնանալու առաքինութիւնն ամէն ծառայ կրնայ գործել կարծեմ։

—Ձէ թէ մինակ ծառայ, փէն ալ ըսէ՛, մի՛ վախնար, բացագանչեց վաճառականը ծիծաղելով։

—Ո՞ւր է այս խնդրոյն մէջ այր մարդուն ասպետական ոգին, հարցուց Սիրանոյշ։

—Ասպետական ոգին չեմ գիտեր, յարեց Մալեան, բայց սա ստոյգ է որ ծերունիին զաւակները նկատելով որ իրենց հայրը ցնդած է և ամուսնանալէն վերջ հինայ ամրողջ հարստութիւնն սպասուհի—կնոջը նուիրել և կամ անկէ նոր ժառանգ մը կ'ունենայ, որոշած են փոքրագոյն չարիքով մեծագոյնէն ազատիլ, ուստի այս արդար նկատումով, սպասուհիին ու ծառային ամուսնութիւնն իրենք դիւրացուցած են։

—Շիտակը գործնակա՛ն մարդիկ, բացագանչեց կամարեան կոկորդալիր ծիծաղով մը։ Վերջապես ամէն նորութիւն Գասրգիւղէն պիտի ելլէ. սակայն ո՞վ է սա մարդը, չըսէ՛ք։

Փաստաբանը՝ աւանդուած գաղտնիք մը յայտնել չուզող մարդու մը երեսնմասուքով,

—Ուրիշ առթիւ պիտի յայտնեմ ձեզ անունը, ըսաւ։ [Շար.]

դուրս նետուած՝ ոսկերիչներու չու-
կային մէջ ուշադրութեան առարկայ կ'դառնայ պղնձի վրայ իր փորագրած նրբարուեստ պատկերներով։ Բայց Ցակոբ՝ վարպետ ոսկերիչ մ'ըլլալու սահմանուած չէր, ձիրք մ'ունէր որ պէտք էր մշակուիլ։ Ու խրախուսուած իրեն բարեկամ ուսուցչի մը քաջալերական խօսքերէն, կ'սկսի արձանագործութեան համար պատրաստուիլ, և իրօք՝ առնէ մը ետք՝ ինքնաշխատութեամբ առանց երբեք առաջնորդ մ'ունենալու կ'յաջողի Անճելօի «Մովսէսը» կամ չինել օրինաց տախտակը ձեռքին մէջ, առոր կ'յաջորդէ մեծանուն գրագէտ՝ Մ. Մամուրեանի կիսարձանը, և յետոյ՝ իր պզտիկ եղբօր արձանը զոր մարմարէ ալ քանդակեց։ Այս պատանին Իտալիա պէտք էր երթալ հոն սովրելու անդրիագործութեան դժուար արուեստին գաղտնիքները, բայց ինչպէ՞ս, իր ծնողքն անկարող էր այդ պէտքը գործադրել։ Բախտն անժպիտ չմնաց անոր համար։ Մամուրեան բարեսիրաբար անձամբ դիմեց գեղարուեստասէր ու բարեգործ անձերու՝ որք չզլացան իրենց լուման ազգին փայլուն մէկ զաւակին համար։ Եւ Պ. Ց. Բարազեան Վեննետիկ ղրկուեցաւ ուր՝ Մուրատ—Ռափայէլեան ուսումնարանէն զղնողութեամբ ընդունուեցաւ ու անոնց հոգասիրութեան ալ արժանացաւ։ Շուրջ երկուքուկէս տարուան մէջ, անուանի ու կարող Բրոֆէսէօռներու միջոցաւ, և իր բնածին ու արտասովոր ընդունակութեան շնորհիւ՝ տիրացաւ հիմնովին ճարտարապետութեան և անդրիագործութեան, առաջին հանդիսանալով իր ընկերներուն մէջ որ ընդունեց նաև՝ մետայլ մը՝ և առաջին վկայական։ Մի կարծէք որ սովորական բան մ'է առաջին վկայական առնելը, 17 տարիէ ի վեր ո՛ և է մէկն առած չէր՝ և ահա՛ 17 տարի վերջ՝ Հայ մը կ'արժանանայ առաջին վկայականի։

Իր վերջին քննութեան առթիւ գեղածիծ ըմբիշի մը արձանը պիտի շինէր, ինչպէս նաև իր աշակերտակիցները։ ամենքը շինեցին, բայց միայն Հայ արուեստագէտին արձանին համար Թիթօ (անուանի նկարիչ Բրոֆէսէօռ) բացագանչեց, «Ես առաջին անգամ է որ այսօրինակ գործ մը կը տեսնեմ Ակադեմիաի մէջ» և նոյնպէս ուրիշ կարող արուեստագէտ մը՝ «Գունդը հիմա գլուխնիս պիտի իյնէ» խօսքն արտաբերեց այնքան բնական ներգործութիւնն ըրաւ ըմբիշին մարմին դիրքը, և միայն հայ արուեստագէտին չինածն էր որ՝ իր բրոֆէսէօռին Տալծօթթօյի և կրթական տեսուչին կատարեալ հաւանութեամբ՝ որոշուեցաւ Բարիզի մեծ արուեստահանդէսին ղրկել։

Պ. Ցակոբ Բարազեան այսօր Իզմիր կ'գտնուի, վերջերս գլուխ հանեց հսկայ գործ մը զոր մտադիր է Բարիզի Արուեստահանդէսին ղրկել։ Հելլենական պատմութենէ առնուած Մարաթոնի մարտէն վերջը՝ այն զինուորին պատկերն է որ երկար հեռաւորութիւն մը վազեց ինք առաջին ըլլալու մօտ յաղթութեան ցնծալի լուրը տանող. և երբ հոն հասաւ, «Ուրախութիւն, յաղթութիւնը մերն է» խօսքը բացագանչեց ու գետին ինկաւ անկենդան։ Ահա՛ այն զինուորն է որ Պ. Ցակոբ Բարազեան պատկերացուցած է իր ամէնէն մեծ ճգնաժամին մէջ՝ տալով անոր դէմքին ուրախութեան, խոնջէնքի և ուժասպառութեան արտայայտութիւնն միանգամայն։ Թէև ընդհանուր հիացում պատճառեց այս արձանն Իզմիրի մէջ, թէև յոյն թերթեր գովեստ գրեցին անոր մասին, բայց և այնպէս անոր իրական արժէքն երեւան պիտի ելլէ երբ Արուեստահանդէսին մէջ մասնագէտներու բովէն անցնի։

Ասկէ առաջ մրցումի մը համար հրաւէր եղած էր աշխարհի ամէն անդրիագործներուն Աղեքսանդր Բ. կայսեր յիշատակարան մը կառուցանելու, որուն առաջին մրցանակն 300,000 ֆր. է, առաջարկուած էր կառուցանելի յիշատակարանին մանրանկարը չինել կաւով, որմէ պիտի որոշուի թէ ո՛վ է ամենակարողը պատրաստելու այդ ահագին գործը, Պրն. Ց. Բարազեան պիտի մասնակցի այս մրցումին. գուցէ յանդգնութիւն սեպուի այս խորհուրդը, բայց ոչ, որովհետև մանկութենէ անվհատ բնաւորութիւն մը ցոյց տուած է և ամուր կամք մը. հետեւապէս յուսալի է որ այս պարագային ալ իր ամէն ճիգերը թափելով պիտի կարենայ օտար անդրիագործներու հետ մրցիլ, և եթէ յաջողի, անշուշտ պատիւ պիտի բերէ Ազգին։

Այսօր 22 տարեկան է տաղանդաւոր անդրիագործն և ընդարձակ ասպարէզ մ'ունի իր առջեւ. իր փայլուն անցեալը մեզ իրաւունք կուտայ յուսալու որ ապագային մասին վրայ համբուած նշանաւոր արուեստագէտներէն մէկը պիտի ըլլայ։ ԱՐՍԷՆ Իւղիւ.

ՏԻՐԱՆ ԵՐԿԱՆԵԱՆ
ՓԱՍՏԱԲԱՆ
Վկայեալ կայս. Իրաւ. վարժարանէ, ատամ-
ցի ծովային իրաւաբանութեան կայս.
Նոտարին վարժարանէ
Կ. Պոլիս, Պահճէ Գաբու Սառըգիւլե
խան Nº 3

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ Կ'ԴԱՌՆԱՅ

Օրուան լուրերն հետզհետէ վճռական երեւոյթ մը կ'առնեն։ Պատերազմի գործողութիւնները փութով յառաջ կ'տարուին այլեւս։ Ներսպեան կացութիւնն ալ կ'հշտուի, կը պարզուի։ Երէկուան հեռագիր մը կ'ըսէր թէ Պօէրները տէրեր են Մէֆքինկի բնիկներու արուարձանին. բայց Պօէրներն հոն պաշարուեր են Պատըն-Բօուէլի զօրքերէն, և երկուստեք ծանր կորուստներ եղեր են։ Պօէրներն եթէ յաջողին իրենց թնդանօթներն հոն մացնել, բուն Մէֆքինկի պաշտպանութիւնն ա՛լ աւելի կ'դժուարանայ։ Բայց թէ նոյն իսկ Մէֆքինկի առումն ի՛նչ գործնական օգուտ պիտի ունենայ Պօէրներուն՝ դժուար է հասկնալ. որովհետեւ Պատերազմին բուն ճակատագիրն անդին կ'որոշուի, և երբ Պօէրական գլխաւոր բանակն յաղթուի և Օրանժի ամբողջութենէն ետքը Թրանսվալի կարեւոր մասն ալ Լ. Ռօպէրդսի ձեռքն իյնայ, Մէֆքինկի պէս ճամբէ դուրս, աչքէ հեռի դիրքի մը Պօէրներուն ձեռքն իյնալն ո՛ և է կերպով արդիւնք չի կրնար ըլլալ Անգլիացիներուն՝ իրենց մտադրութիւնները ի գործ դնելու։ Անգլիացիք սաստիկ կսկիծ մը պիտի զգան որ դիւցազն Գնդապետը չկրցան ազատել։ Բայց անանկ կսկիծներ անոնք շա՛տ ունեցան ներկայ Պատերազմին մէջ, և սորվ հանդերձ մազիւ չափ չչեղեցան իրենց երկաթեայ կամքէն։

Պատերազմի դաշտէն եկող աւելի կարեւոր լուրն ան է որ Նադալի մէջ անշարժ քնացած կարծուող Զօր. Պուլլըր սկսեր է տեղէն շարժիլ։ Լ. Ռոպէրդս ինք շարժելով՝ զսպանակին վրայ կոխած եղաւ, և Պուլլըր ալ ելաւ տեղէն։ Պատուակա՛ն զօրավար, այս Պուլլըր, պայմանաւ որ ուրիշ զօրավար մը իր ձեռքէն բռնէ, ու շարժման մէջ դնէ։ Դուկէլայի վրայ տնաշնած պահուն, Լ. Ռոպէրդսի կողմէ Քրոնճէ զօրավարին դերի առնուիլն էր որ Պուլլըր զօրավարը խրախուսեց Լէտիսմիթն ազատելու։ Այս անգամ ալ Լ. Ռոպէրդսի Քրոնստատ մտնելուն շնորհիւ, Պուլլըր յաջողեցաւ Պիկարսպէրկի լեռնաշղթայէն անցնելու, եւ Նադալի հիւսիսային ծայրը գրաւելու, հոն ուր Անգլիացիք իրենց առաջին յաջողութիւններուն հետ առաջին ձախողուածներն ալ կրեր էին։ Պուլլըրի զօրքերը մտան Տընտի քաղաքը, ուր երբեմն Անգլիացիք թշնամիին ձեռքը թողեր էին իրենց մահամերձ զօրավարը, ահապարանքով զՏընտի պարպած տեղեննին։ Պօէրք Կլէնքօ քաշուեր են, որոյ բարձունքն իրենց յարձակման առաջին թափովը Պօէրներուն ձեռքէն առեր էին Անգլիացիք, հետեւեալ օրը պարպելու պայմանաւ։ Պուլլըրի նպատակն է մեծ անքին վրայ յարձակիլ, Տրաքէնսպէրկի կիրճերուն վրայ, ուստից կ'մտցուի Թրանսվալ, և կ'երթցուի չիտակ Յոհաննէսպուրկի վրայ, ուր ինք արեւելքէն կ'ուզէ ժամանել, ինչպէս Ռոպէրդս՝ հարաւէն կուգայ հոն։

Օրուան նորութիւնները, Ֆրանսայի համար՝ Մ. Վալտէք Ռուսոյի դահլճին տկարանալն է՝ Ազգայնականներուն [նախկին Պուլանժէականներուն] Բարիզի թաղապետական ընտրութեանց մէջ յաջողելուն պատճառաւ։—Աւստրիոյ—Հունգարիոյ մէջ՝ Կոլուխովսքի կոմսին այն յայտարարութիւնն է թէ Ռուսիոյ և Աւստրիոյ միջեւ կնքուած համաձայնութիւնն անփոփոխ կ'պահուի, որպէս զի ո՛չ Աւստրիա ո՛չ Ռուսիա իր շահուն համար մասնաւոր գործ մը չընէ Պալքանեան թերակղզին մէջ, այլ երկու կողմերն ալ անշահախնդիր քաղաքականութեան մը հետեւին հոն. որով պաշտօնապէս կ'ջերուին Պուլկարիոյ և Ռուսիոյ միջեւ մասնաւոր համաձայնութեան մը նկատմամբ անցեալները գրուածները։— Իսկ Անգլիոյ համար օրուան նորութիւնն է միշտ Լորտ Սալզպըրիի վերջին ճառը, որով հորիզոնը մութ կ'տեսնէ միջազգային քաղաքականութեան համար, կ'զգացնէ թէ կարգ մը միջազգային խնդիրներ կախուի սերմեր կ'պարունակեն իրենց մէջ, և թէ նոյն իսկ Անգլիոյ սրտին վրայ յարձակումէ մը կ'վախցուի, ուստի պէտք է որ անգլիացի ազգն իր յոյսը լոկ իր Կառավարութեան և Պատերազմական Պաշտօնատան վրայ չդնէ, (որուն ի՛նչ խեղճ բան ըլլալն Անգլիացին ալ, օտարազգին ալ աչօք բացօք տեսան,) այլ գործն ինք իր ձեռքն առնէ, և չարունակ նշանառութեան, հրացանաձգութեան վարժուելով, պատրաստուի օրին մէկն ետ մղելու Անգլիոյ եզերքներուն վրայ յարձակող թշնամի մը։ Լ. Սալզպըրի, ինչպէս կ'յիշուի, Զուիցերիոյ ժողովուրդն օրինակ բերաւ, ուր ամէն արու Զուիցերիացի պարտաւորիչ կերպով զինուոր է, զինուորական լիակատար կրթութիւն ունի, քաջ զինավարժ է, եւ եթէ յարձակում մ'ըլլայ, երկրին ամէն ծակուծուկը պաշտպանելու յօժարակամ պատրաստ է, թէպէտ Զուիցերիա միջազգային չէզոքութիւն և ապահովութիւն կ'վայելէ։ Լ. Սալզպըրի օրինակ պիտի բերէր նաև Պօէրները, որք ամէն բանէ աւելի իրենց քաջ զինավարժութեամբը կարող եղան այնքան երկար ատեն ետ մղել ամենամեծ բանակը զոր աշխարհի ամենամեծ Տէրութեանց մին իրենց դէմ ճակատեցուցած է։ Բայց հայրենասիրական զգացման թելերը չշարժելու գրգռած ըլլալով Լ. Սալզպըրի թողուց որ ունկնդիրներն ինքնին հասկնան իր միտքը, և այս մասին թշնամիին ներքողն ըլլալէ ետ կեցաւ։

Արդ, Լ. Սալզպըրի ամէնէն զգուշաւոր լեզուով խօսող առնևապանն է Անգլիոյ մէջ։ Մր. Չէմպըրլէնի պէս եռանդուն ու չեղած դուրս տուող, գոյութիւն չունեցող անգլեւգերմանական, անգլեւամերիկեան դաշնակցութիւններու վրայ ճառող չաղակրատ մը չէ։ Ուստի, երբ միջազգային կացութիւնն այնքան երկիւղալի կը տեսնէ Լորտ Սալզպըրի, իր մտքին առջեւ բաներ մը պէտք է ունենայ զոր լիովին չարտայայտեր։ Ո՛չ միայն Անգլիոյ համար, այլ բոլոր Եւրոպայի համար, Լ. Սալզպըրի միջազգային քաղաքականութեան երկցագոյն ըմբռնողն է. որովհետեւ Եւրոպեան ուրիշ Տէրութիւն մը չունի արտաքին գործոց նախարար մը որ Լ. Սալզպըրիի չափ երկար ատեն [քառորդ դարէ մը ի վեր] արտաքին գործերով զբաղած ըլլայ։ Լորտ Պիքընսֆիլտի այս փայլուն պաշտօնակիցն իր մեծ վարպետէն աւելի մեծ վարպետ մ'է այսօր միջազգային քաղաքականութեան։ Իր գուշակութիւնք յաճախ իրագործուած են դժբախտաբար։ Շատ մը ձախողումներ ինք գուշակած է, բայց իրեն մտիկ չեն ըրած։ Գիտական միտք մ'ունի։ Մր. Կլատստոնի բանաստեղծական աւիւնն իրեն համար չէ։ Զօր. հեռատես, հաշուող միտք մը, որ չատ հեռ ժողովրդային վտանգաւոր բորբոքումներուն աղետալի հետեւանքները կանխաւ զգացուցած է։ Արդեօք նոյն մարգարէական բնազդո՞վ խօսեցաւ այս անգամ ալ։ Ո՞ր ծայրէն արդեօք պիտի պոռթկայ այն միջազգային չփոթութիւնն որմէ Լ. Սալզպըրի ա՛յսքան կ'վախնայ Անգլիոյ համար։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԶԷՄՊԸՐԼԷՆ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ.— Անգլիոյ գաղթային նախարարը վճռագին ու անձկալից ժամեր անցուց։ Ո՛րքան ատեն որ Միթուէն, Կէդէքը և Պուլլըր յաջորդական ձախողուածքներ կ'կրէին, և ո՛րքան ատեն որ Քիմպըրլի ու Լէտիսմիթ թշնամիին կողմէ գրաւուելու վտանգին ենթարկուած էին, պատասխանատուութեան ահագին բաժին մը կ'ծանրանար Չէմպըրլէնի վրայ։ Անգլիացի ժողովուրդը, իբրաւ յաջորդող ձախողուածքներէն մտահոգ ու զայրացին, կ'փորձուէր հաշիւ պահանջել այն մարդէն որ այսպիսի փորձանքի մը մէջ նետած էր երկիրը։ Բախտին անիւը դարձաւ սակայն։ Լորտ Ռոպէրդս ու Լորտ Քիչնէր փրկեցին գաղթային նախարարը։ Երկար սպասումէ մը ետք վերջապէս մարշալը ճամբայ ելլելով, Զանտ գետն անցաւ և Վալի վրայ կ'ուղղուի այժմ, եթէ իրաւ է որ նախագահ Շդէյն ինք անձամբ Պօէր զօրախումբերու գլուխն անցնելով պիտի դիմադրէ Լորտ Ռոպէրդսի, ապիկա միանգամ եւս կը ցուցնէ Պօէրներուն հաստատամտութիւնն և աննուաճ ոգին։ Բայց ռազմագիտական տեսակէտով չատ դժուար կ'երեւի որ նախագահ Շդէյն կարենայ վճռական բան մը ընել հզօր բանակի մը դէմ։ Միւս կողմէ թերեւս քիչ մը կ'աճապարէ Մր. Չէմպըրլէն երբ յաղթանակն ապահովուած նկատելով այժմէն ծրագիրներ կ'պատրաստէ Հարաւ Ափրիկեան հանրապետութեանց մասին։ Արդէն ինք մարժ է զգեստներ չինել այն արջին մորթէն զոր դեռ սպաննած չէ։ Հեռի չէ այն օրն ուր Լորտ Սալզպըրի հանդիսաւորապէս յայտարարեց թէ ներկայ պատերազմին մէջ Անգլիա բնաւ դիտաւորութիւն չունի հողային սատացումներ ձեռք անցընել։ Անկէ ի վեր կ'երեւի թէ քաղաքականութիւնը փոխուեցաւ, վասն զի Հարաւ Ափրիկեան Հանրապետութեանց Անգլիոյ կցումն որոշուած լմնցած բան մ'է։ Դիւրին է երեւակայել ուրեմն Օրանժեան և Թրանսվալեան Պօէրներու կառավարութիւնն որք իրենց ազատ քաղաքացիի ամէն իրաւունքներէն զրկուելով բոլորովին օտար վարչութեան մը լուծին պիտի ենթարկուին։ Հետեւաբար միայն իրենց անկախութեան համար չէ որ պիտի կռուին այլ նաև իրենց անհատական իրաւունքներուն համար։ Մնաց որ խաղաղութիւնը վերահաստատուելէ ետք, Մր. Չէմպըրլէնի ծրագրած վարչութիւնն անհամաձայնութիւններու դուռ պիտի բանայ և քաղաքային պատերազմի մը սերմերը պիտի ցանէ Հարաւ Ափրիկէի մէջ։

ԼՈՐՏ ՌՈՊԷՐԴՍ կ'հեռագրէ Ճենեվա Սայտինկէ, Մայիս 11 թուով. «Մեր բանակը Բոլ Քարիբի զօրաբաժինն հետ այսօր 20 մղոն ճամբայ մ'առաւ և կ'գտնուի հիմայ 6 մղոն հեռու Պօէրենտէ ուր Պօէրք զօրեղապէս ամրացած են։ Կոլվիլի կիսաբաժինն անոնց հետ շօշափման մէջ է։ Դէքքըրի զօրաբաժինն հար. արեւելեան կողմը կ'գտնուի բաւական հեռաւորութեամբ։ Համիլդընի կիսաբաժինն աւելի հեռուն է դէպ արեւելք։ Բրոատուտ կիսաբաժինը պօէր կարաւանի մը վրայ յարձակելով յաջողեցաւ մաս մը վակոն գրաւել, և քանի մը Պօէր գերի բռնել։ Զօր. Ֆրէնչ Բրոդըրի և Տիքսընի կիսաբաժիններով և Հըդդընի հեծեալ հետեւակազօրքով մեր հիւսիսային կողմն է։ Վերջին երկու օրուան մէջ 100 Պօէր գերի բռնեցինք։ Այն բոլոր Օրանժցիները որք պահանջուած երաշխաւորութիւնը կրցան հայթայթել, գէնըկէց ըլլալով թոյլատրուեցան իրենց ագարակները վերադառնալ»։

ԲՐԷՏՈՐԻԱ գտնուող անգլիացի գերիները չատ լաւ կ'նայուին։ Անգլիական կառավարութիւնը Միացեալ Նահանգաց հիւպատոսին ձեռքով կարեւոր գումար մը ղրկեց, որ պիտի բաժնուի անոնց. իւրաքանչիւրին 125 ֆր. տրուելով։

ԼՈՐԷՆՍՕ ՄԱՐՔՈՒԷՍԷ կ'հեռագրեն թէ օտար վաճառականներուն ըրած դիմումներուն հետեւանքով՝ Բորդուկալի դահլիճին հաւանութեան ենթարկուած է կառավարչին այն որոշումն որով արգիլեր տակ առնուեցան զանազան պահածոներ և մթերք. պատերազմի արգիլուած նիւթեր նը կատուելով։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷ խումբ մը ռուս կամաւորներ ճամբայ ելան Հարաւ Ափրիկէ երթալու համար։ Իրենց հետ կ'տանին Միքայէլ հրեշտակապետին մէկ պատկերը, զոր օրհնել տուած են հաչակաւոր հրաշագործ Հայր Իվանի.

ՔՕԼՕՄՊՕՅԷ (Սէյլան) կ'հեռագրեն Տէյլի Մէյլի թէ 6000 Պօէր գերիներ ընդունելու համար պատրաստութիւններ կ'տեսնուին Տիյադօլավայի բանակատեղին մէջ, որ հարիւր մղոն հեռի է Քօլօմպոյէ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

ԼՈՐԷՆՍՕ—ՄԱՐՔՈՒԷՍ, 15 Մայիս. —Պօէրք չաբաթ օր գրաւեցին բնիկներու թաղն ի Մէֆքինկ, բայց թշնամին յարձակեցաւ իրենց վրայ և պաշարեց զանոնք։ Պօէրք 7 սպաննեալ և 17 վիրաւոր ունեցան։ Անգլիական կորուստները ծանր են։

ԲՐԷՏՈՐԻԱ.—Պօէրք այսօր զօրեղ յարձակում մը ըրին Մէֆքինկի վրայ։ Ռուէրբէրք հրդեհ առաջ եկաւ, և բնիկներու թաղը կործանեց։

ԼՈՆՏՈՆ.—Զօրավար Պուլլըր կ'հեռագրէ թէ Տընտին գրաւուած է։

ՔՐՕՆՍԹԱՏ.—Պօէրք իրենց բոլոր ույժերը Վալի վրայ կ'համախմբեն, և Պիկարսպէրկի իրենց դիրքերը թողլով կ'քաշուին դէպ ի հարաւային արեւմտեան սահմանագլուխը։

ՀՌՈՄ, 15 Մայիս.—Երեսփոխանաց ժողովոյ նիստը չատ տագնապալից եղաւ։ Ծայրայեղ ձախակողմեանք յայտարարեցին թէ խստիւ պիտի հակառակին ներքին կանոնագրին գործադրութեան, Մ. Ցիոլիդդի համաձայնութիւն գոյացնելու համար առաջարկեց յանձնաժողով մը կազմել, պաշտօն տալով անոր կանոնագրին ինչ ինչ կէտերը բարեփոխելու։ Վարչապետ զօրավար Բէլլու չընդունեց այս առաջարկ, և յայտարարեց թէ համաձայնութիւն մը անկարելի է, որովհետեւ ժողովին փոքրամասնութիւնը կ'ուզէ խեղդել մեծամասնութեան ձայնը։ Ծայրայեղ ձախակողմեանք պահանջեցին որ ժողովին օրինական թիւը ճշտուի։ Բայց ժողովին նախագահը մերժեց։ Այն ատեն բուռն չչուկներ բարձրացան ամէն կողմէ։ Ձախակողմեան երեսփոխանք սկսան աղաղակել, երգել ու նստարաններուն զարնել։ Նիստը վերջացաւ ամենամեծ խառնաշփոթութեան մէջտեղ։ Լրագիրք կ'ըսեն թէ ժողովին լուծումն անխուսափելի է։ Թագաւորը Նաբոլիէ հոս եկաւ։

ՊԷԼԿՐԱՏ. — Նախկին նախարար Դուչանովիչ ծանրապէս հիւանդացաւ։ Եղեռնագատ Ատեանի հրամանաւ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

ՓԱՐԻԶ, 16 Մայիս. — Նախագահ Շդէյն յայտարարած է թէ աւելի լաւ կ'սեպէ Օրանժն անապատ դարձնել քան թէ Անգլիոյ թողուլ զայն։

—Պօէրք կ'կարծեն թէ իրենց կառավարութիւնն եւրոպական տէրութեանց միջամտութիւնը պիտի խնդրէ, հակառակ պարագային սպառնալով կործանել ոսկեհանքերը։

—Հարիւրապետ Տրէյֆիւս Բարիզ ժամանեց Զուիցերիայէ։

ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.—Ռուսիոյ Ելմտական Նախարարը կարեւոր ծրագիր մը քննելու վրայ է. Տնիէբէր գետին ջրվէժները ծառայեցնելու համար իբրեւ ելեկտրականութեան արտադրիչ ույժ։ Ընկերութիւն մը կազմուած է վեց միլիոն րուպլի դրամագլխով, որ զՏնիէբէր նաւարկելի պիտի ընէ Եքաթերինոսլաւի և Ալեքսանդրովսքի միջեւ, և գետին բոլոր ջրվէժներէն և սահանքներէն օգուտ պիտի քաղէ՝ ելեկտրականութիւն արտադրելով լոյս բաշխելու համար Եքաթերինոսլաւի կուսակալութեան բոլոր գործարաններուն, հանքերուն, ջաղացքներուն, ևն. ևն. Նախարարութիւնը խնդրուած արտօնութիւնը պիտի տայ, մի քանի անկարեւոր վերապահումներով։ Քիչ յառաջ անգլիական Ընկերութիւն մը առաջարկներ ըրած էր այս ելեկտրական հաստատութեան համար, բայց Ռուս մամուլը Տնիէբէր գետին և Եքաթերինոսլաւի հանքային հարստութեան Անգլիացիներուն ձեռքն անցնելու պատահականութեան դէմ այնքան աղմուկ յարոյց որ Ռուս Կառավարութիւնն ետ կեցաւ։ Եքաթերինոսլաւի Կուսակալութեան մեծագոյն մասը կ'բաղկանայ ածխահանքերէ և երկաթի հանքերէ, որոց ամբողջութիւնը Պելժիքու չահագործութեան ներքեւ կ'գտնուի։ Այս Ռուսական Կուսակալութիւն Նոր Պելժիա մը կ'նկատուի, ա՛յնքան չատ գործ ունին հոն Պելժիքը, որք երեսուն եւ հինգ միլիոն անգլ. ոսկի դրամագլուխ դրած են մի միայն Հարաւային Ռուսիոյ հանքային չահագործութեան մէջ։ Պելժիոյ ընդհանուր հիւպատոսութիւնն ալ այս օրերս Օտեսայէ փոխադրուեցաւ Եքաթերինոսլաւ։

ԶՕՐԱՎԱՐ ԿՈՄՍ ՄՈՒՍԻՆ ՊՈՒՇՔԻՆ, կուսակալ Օտեսայի և ընդհանուր հրամանատար Հարաւային Ռուսիոյ, քաղցկեղէ վարակուած է։ Անցեալ շաբթուն գործողութիւն մը կատարուեցաւ իր վրայ, որ յաջող անցեր է։ Զարն իր անձնական բժիշկը ղրկած էր գործողութեան ներկայ ըլլալու և իրեն տեղեկագրելու։ Արտօնութիւն շնորհեց զօրավար կոմսին՝ այս օրերս Նիս երթալու և հոն մէկ ամիս հանգիստ ընելու։ Բայց իր բացակայութեան պիտի չարունակուին Հարաւային Ռուսիոյ զինուորական կարգադրութիւնք և զօրաց տեղափոխութիւնք, առաջիկայ մեծ զօրահանդէսին համար, որուն կ'ըսուի թէ Զարն ինքն ալ ներկայ պիտի ըլլայ։ Նմանապէս, փութով կ'չարունակուին Օտեսայէ զօրաց առաքումներն ի Բորդ Արթուր, որ «աշխարհի վրայ առաջին կարգի զինուորական դիրք և հզօր զինարան մը կը դառնայ», կ'գրէ անգլ. թղթակից մը։

ԿԵՂԾ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍԵՐՊԻՈՅ ՄԷՋ.— Թավչանովիչ արմատական նախկին նախարարը, որուն նենգութեան և խարդախութեան [հիյլէ վէ տոլանտըրըլըք] ծիրով բազմաթիւ բանտարկութեան դատապարտուիլը ծանուցինք, երբեմն կուռքն էր Սերպ ժողովրդին, իբրեւ անոր իրաւանց պաշտպանը, իբրեւ երկրին հաստատութիւններուն ժողովրդականացման մեծ կուսակիցը, գիւղացիներուն պաշտպանը, ազդու բողոքի ձայնը տիրող զեղծումներուն դէմ, և մինչեւ իսկ Զայչարի և ուրիշ տեղերու ժողովրդային գրգռումներուն պարագլուխը։ Շնորհիւ այս ժողովրդասիրութեան ձեւերուն, երեսփոխան եղաւ, քաղաքական առաջնակարգ մարդու դիրք բռնեց՝ իր սահուն և թթուուն լեզուին թուխշովը, և հզօր ձայն մը բարձրացուց Սքուփչինայէն մէջ։ Վերջապէս, նախարար եղաւ, երբ Բաշիչի հետ ազատական կուսակցութիւնն իշխանութեան անցաւ արքի Աղեքսանդր երիտասարդ թագաւորին օրովը։ Բայց ահա այն ատենէն սկսեալ իր բուն գոյնը դուրս տուեր է մեծամուն ժողովրդական տրիբունը։ Իր մեծ դիրքին շնորհիւ իրեն վստահուած դրամական հաստատութեան մը թուղթերը կեղծելով, ստորագրութիւններ նմանցնելով, ևն. խոշոր գումարներ կոկորդն անցուցեր է։ Հիմա զանոնք իրեն փոխել կուտան, և միանգամայն երեւան կ'հանեն թէ ո՛րչափ կեղծ ժողովրդասէր մ'էր սա, որուն բոլոր «քաղաքական առաքինութիւնները» եւ «դիւցազնական զոհողութիւնները» դիրքի մը հասնելով դրամ դիզելու պատրուակ մ'էին լոկ։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.—Սոֆիայի «Նարոտնա Բրավա» պուլկար թերթն հետեւեալ չահեկան տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Ցունաստանի, Պուլկարիոյ, Սերպիոյ և Ռումանիոյ տնտեսական և ընկերական վիճակին վրայ.—«Պուլկարիոյ մէջ 34 բնակիչ կ'հաշուուի առ մէն մի քառակուսի քիլոմէդր, Սերպիոյ մէջ՝ 50, Ռումանիոյ մէջ 41 և Ցունաստանի մէջ 37։ Պուլկարիոյ Քոնսոլիտէ պարտքը կ'հասնի 228,529,964 Փրանքի, այսինքն 69 ֆր. իւրաքանչիւր բնակչի։ Սերպիոյ պարտքն է 416,912,807 ֆր., այսինքն 174.74 ֆր. մարդ գլուխ։ Ռումանիոյ պարտքն է մէկ միլիառ 294,673,0.9 ֆր., այսինքն 238. 99 ֆր. անձիւր բնակչի։ Իսկ Ցունաստանի պարտքը կ'հասնի 800,587,810 ֆր.ի, և գրեթէ Ռումանիոյ չափ բաժին մը կ'իյնայ մէն մի մարդու, այսինքն 238.94 ֆր.։ Պուլկարական պարտքին 8/9 մասին փոխարէն կայ երկաթուղեաց փոխարժէքը, որովհետեւ Պուլկարիա 1,200 քիլոմէդր երկաթուղիի ցանց մը ունի, որ բոլոր կահուկազմածներով 157 միլիոն ֆրանքի դրամագլուխ մը կ'ներկայացնէ։ Սերպիա 562 քիլոմէդրի գիծ մը ունի միայն։ Ռումանիա 3,052 քիլոմէդր կը չահագործէ և 228 քիլոմէդր ալ չինելու վրայ է։ Իսկ Ցունաստան 592 քիլոմէդրի գիծ մը ունի, բայց բոլոր ցանցը կ'պատկանի մասնաւոր ընկերութեանց։ Ծախուց պիւտճէին գալով, Պուլկարիա մէկ տարուան մէջ կ'ծախսէ 25.15 ֆր. անձիւր բնակչի համար, Սերպիա՝ 28.51, Ռումանիա՝ 42.24 և Ցունաստան՝ 42.49։ Ելմտական և դատական պաշտօնատանց պիւտճէն հարիւրին 18.75 համեմատութեամբ է բոլոր Պուլկարիոյ ելեւմուտքին մէջ, 23.02՝ Ռումանիոյ համար, 20.14 Ցունաստանի համար և 19.28՝ Սերպիոյ համար։ Պուլկարիա իր բանակին համար կ'ծախսէ 6.27 ֆր. առ մէն մի բնակիչ, Սերպիա՝ 6.53, Ռումանիա՝ 8.48 և Ցունաստան՝ 10.53։ Կրթական նախարարութեան և վարժարաններու ծախուց համեմատութիւնն է 8.66 ֆր. Պուլկարիոյ ամբողջ պիւտճէին մէջ, 4.35 ֆրանք Ցունաստանի, 4 ֆր. Սերպիոյ և 4.96 ֆր. Ռումանիոյ մէջ։ Նախակրթարաններու աշակերտաց թիւն է Պուլկարիոյ մէջ 348,716 հոգի, Ռումանիոյ մէջ 229,083 հոգի, Ցունաստանի մէջ 158,348 հոգի և Սերպիոյ մէջ 90,000 հոգի։»

ԻՏԱԼԻՈՅ ԾԵՐԱԿՈՅՏԸ կ'վիճաբանի ապօրէն ամուսնութիւններու դէմ օրինագծին վրայ։ Այս մասին երկու ծրագիր ներկայացուած են, մին կառավարութեան ծրագիրն որ տուգանքի կ'դատապարտէ կրօնական ամուսնութիւնէն մինչեւ քառասուն օր ետք քաղաքային ամուսնութիւն չկատարող անձերը, և միւսը յանձնաժողովին ծրագիրն որ կ'արգիլէ կրօնական ամուսնութիւն կատարել քաղաքայինէն առաջ։ Վարչապետ Զօր. Բէլլու յայտարարեց թէ Նախարարութիւնը պիտի պաշտպանէ իր ծրագիրը։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ չատ յոգնեցաւ Մայիս 4ի օրը։ Առտուն՝ Ֆրանց Եօզէֆ կայսրն ընդունելու համար աւստրիական հեծելազօրաց զօրավարի համազգեստն հագաւ Ոսկեգեղմ եւ Ս. Ստեփաննոսի պատուանշանները կրելով։ Կէս օրէն ետք՝ ժամ հինգին՝ բրուսիական զօրավարի համազգեստն հագաւ և Ս. Ցղութեան կարգի մեծ խաչը կ'կրէր ընդունելու համար Նաբոլիի իշխանը։ Ժամ եօթնին Բոցտամի կայարանը կ'սպասէր պահակ վիշապազօրաց առաջին զօրագունդին համազգեստով, ընդունելու համար Նորթի դուքսը։ Ժամ իննէն մինչեւ տասն կրկին աւստրիական համազգեստ հագաւ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր հետ վերադարձին։ Ժամ տասնմէկին սապուեցաւ կրկին փոխել իր արդուզարդն և ռուսական համազգեստ հագաւ ընդունելու համար Ռուսիոյ Մեծ-Դուքսը։

ԱՆԳԼԻՈՅ Ներսի. Ժողովին մէջ արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Մր. Պրոտրիք յայտարարեց թէ Ուէյ—Հայ—Ուէյի սահմանները գծելու պաշտօն ունեցող բրիտանական յանձնաժողովին Չինացիներէն կրած յարձակման պատճառաւ՝ չինական յանձնաժողովը կ'փափաքէր աշխատութիւնները դադրեցնել, սակայն անգլիական պատուիրակն հրաման ընդունեց իր աշխատութիւնները չարունակել, Չինացիք մասնակից ըլլան թէ ոչ։ Օգնութիւնք ղրկուեցան յանձնաժողովին։ Անգլիական պատուիրակը կ'ծանուցանէ թէ կացութիւնը բարւոքած է։

ԱՔՐԱՅԷ առնուած վերջին տեղեկութիւնք կ'ծանուցանեն թէ Աշանդիները մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնեն կռուելու համար և կրցած են ձեռք անցընել բազմահարուածեան հրացաններ և խոշոր թնդանօթներ։ Մինչեւ հիմա ութ ցեղեր ապստամբած են, կ'ըսուի թէ Աշանդիներն 50 հազար հոգի ոտք հանած են։ Կացութիւնը ծանրացնող պարագայ մ'է անձրեւներու եղանակին սկիզբը։ Մինչեւ Հոկտ. կարելի պիտի չըլլայ յարձակողական գործողութեան մը ձեռնարկել Աշանդիները զսպելու համար։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԱՐԴԻ ՍՈՎԸ, կ'ըսէ Տէյլի Քրօնիքլի թղթակիցը, անօրինակ բան մ'է դարուս պատմութեան մէջ։ 1877—78ի և 1896—97ի աղէտները բան մը չեն ասոր քով։ Կեդրոնական գաւառներու մեծ մասն այսօր գրեթէ անապատ դարձած են։ Մալվայի արգաւանդ գաւառը, որ միշտ ցորեն կ'ունենար, այսօր անապատ դարձած է Տէքքանի պէս։ Կիւզէրա՛ որ Հնդկաստանի պարտէզը կը կոչուէր, նոյն խղճալի կացութեան մէջ կ'գտնուի։ Հարուստ դաւառացիներ մուրալու վիճակին հասած են։ Հարաւ Ափրիկեան պատերազմին յարուցած զգլխումը, կ'չարունակէ թղթակիցը, կուրացուցած է Անգլիան այն ահաւոր աղէտին նկատմամբ որ պատահած է «կայս. գահուն է՛ն փայլուն գոհարին»։ Ի՛նչ դառն հեգնութիւն մը կ'երեւի այս բացատրութիւն երբ մարդ դիտէ ահռելի իրականութիւնը։ Եթէ ներկայ պատերազմը չըլլար, 1900ի սովը անշուշտ դարուս ամենամեծ աղէտը պիտի նկատուէր Անգլիոյ մէջ։ Լոնտոնի քաղաքակրթութեան կողմէ կատարուած հանգանակութիւնը կաթիլ մը ջուր ըսել է։ Հնդկաստան պարտաւորուած է իր սեփական միջոցներով դիմադրել աղէտին։ 1877ի երաշտութիւնն անապատ դարձուցած էր 250,000 քառ. մղոն տեղ, ուր 58 միլիոն Հնդիկներ կ'բնակէին։ 1897ի երաշտութիւնը մնաց 303,000 քառ. մղոն տեղւոյ մը, ուր կ'բնակէին 63 միլիոն Հնդիկներ։ Իսկ ներկայ երաշտութիւնն տարածուած է 445,000 մղոն տեղւոյ մը ուր կը գտնուին 90 միլիոն բնակիչներ, Աւելի ծանրակշիռը կայ։ Հնդիկներն իբրեւ իրենց իրաւունքը կ'նկատեն կառավարական նպաստները։ 1897ին նպաստառնողներու թիւն 2 միլիոնէ աւելի չէր, մինչ հիմակ 5 միլիոն հոգի նպաստ կ'ընդունին։ Սովին պատճա-

ւած փոսօն 894 միլիոն անգլ. ոսկի կ'հաշուուի։ Միայն փճացած հունձքին արժէքն 8—10 միլիոն անգլ. ոսկիի կ'հասնի։ Անասուններն հազարներով կ'մեռնին, այնպէս որ գալ տարի գրեթէ անկարելի պիտի ըլլայ հողը մշակել։ Վեց տարի պէտք է որ երաշտութենէ փոսուող գաւառներն իրենց առջի վիճակը գտնեն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆԸ

Ա. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Երկրագործական պաշտօնատան Մատենագիտաց Ժողովոյ Նախագահ Խալիլ էֆ.ի, և Մերսինի կառավարիչ Հիւսէյին Շիւքրի փաշայի. Գ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Հայտար—Փաշայի Նաւահանգստին շինութեան ընկերութեան առաջին ճարտարագէտ Մ. Վալտէրյի. Ա. կարգի Շէֆագաթ՝ Ծովային Նախարար Հասան փաշայի կնոջ Բէրլանդա հանըմի և մեծ հարսին Մելէք հանըմի։

ՕՍՄ. ԹՆԴԱՆՕԹՆԵՐԸ.—Թնդանօթաձիգ սպայից յանձնաժողովը, որ Վիլհէլմ կայսեր հրաւիրանօք Պերլին ղրկուած էր, վերջերս ներկայ գտնուեր է քանի մը Թնդանօթներու նախափորձերուն։ Միւս կողմէ կազմուած է ուրիշ յանձնաժողով մը, որոյ անդամք են Սպարապետ Ալի Րիզա փաշա, Թնդանօթարանի վերատեսուչ Զէքի փաշա և կայս. Սպայակոյտի պետ Միւշիր Շաքիր փաշա, որ այժմ Պերլին կ'գտնուի։ Այս յանձնաժողով կայս. Զօրաբանակներու պիտի բաշխէ Գերմանիայէ գնուած մեծ չափով թնդանօթներ, որք դեռ նոր մուտ գտած են գերման բանակին մէջ։ Օսմ. սպայք և զինուորք մարզանքներ պիտի կատարեն ասոնցմով։

ՕՍՄ. ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Թղթատարական Բարենորոգմանց յանձնաժողովը կ'ուսումնասիրէ այն միջոցները, որոց գործադրութիւնն անհրաժեշտ է Օսմ. երկիրներու մէջ եւ արտասահմանի հետ թղթատարական յարաբերութիւնները կանոնաւորելու համար։ Այս գործը միայն հակակշռի պիտի ենթարկուի։ Թղթատարական պայուսակներն ամէն օր պիտի ղրկուին սրընթաց շոգենաւերով, զորս Թղթատարական վերատեսչութիւնը պիտի վարձէ կամ պիտի գնէ։ Յանձնաժողովն հաշուի բրած է որ կայս. կառավարութիւնն 120,000 օսմ. ոսկիի փոխառութեամբ մը պիտի կրնայ ապահովել ծովու ճամբով կանոնաւոր երթեւեկութեան մը հաստատումը։

ՏԻՐՔԻ ՇԷՅԽԵՐԸ.— Գրած էինք թէ Վեհ. Սուլթանը ներում շնորհած է կարգ մը Տիւրքի Շէյխերու, որք զանազան տեղեր աքսորուած էին։ Այս ներումէն պիտի կրնան օգտուիլ նաև Սինոպ, Կեսարիա, Հալէպ, Էնկիւրի, Բաղտատ և Աֆրիկեան Տրիպոլիս վտարուած քանի մը Տիւրքի ցեղապետները, որք դարձեալ իրենց երկիրները պիտի ղրկուին կառավարական ծախքով։ Այս առթիւ յիշեալ ցեղապետներն երախտագիտական ուղերձ մը պատրաստած են, զոր յատուկ պատգամաւորութիւն մը Վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցանէ ի մօտոյ։

ՃԱՊՈՆԻ վեհապետին մեծ որդւոյն ամուսնութեան առթիւ, Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղած է Ճապոնի կայսերական ընտանեաց։ [Բանագանգինոբելի]

ՄԱՆՐՈՒՔԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Ծանուցուեցաւ թէ 200,000 ոսկիի արժողութեամբ 5 և 10 փր.նոց մանր դրամներ պիտի կտրուին։ Արքունի Փողերանոցն հարկ եղած կաղապարները պատրաստելու սկսած և անոնց մէկ կողմն ալ աւարտած է։ Այս առթիւ ձուլման յատուկ նոր գործիներ հայթայթուած և մասնաւոր հալոցներ շինուած են։ 160 թօնօ պղինձ և 1 1/2 թօնօ արծաթ պիտի գնուի այս դրամներուն մէջ խառնելու համար։

ՉԷԹԻՆԷՃ կ'գրեն թէ Սև Լերան իշխանին տարեթոշակին վրայ 350,000 րուպլիի յաւելում մը եղած է։

ՀԻՃԱԶԻ հեռագրական գծին շինութեան հսկելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը վերջերս Դամասկոս հասեր է երկաթուղիով, և տեղական իշխանութեանց կողմէ արժանավայել պատիւներով ընդունուեր է։

—Անատոլու քննիչներուն հարկ եղած հրամանները տրուեցան՝ պետական անտառներէ մէկ միլիոն 300 հազար հատ փայտեայ պահանք (դրավէրս) հայթայթելու համար։ Ասոնք պիտի յատկացուին Հիճազի երկաթուղւոյն նոր գծին։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ Ա. Թիկնապահ Միւշիր Թահիր փաշայի վրայ վիրաբուժական գործողութիւն մը կատարուած է, Հիւանդին վիճակը գոհացուցիչ է։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Շէյխիւլիսլամութեան կողմէ մասնաւոր քննիչ մը պիտի հսկէ Իրաւագիտական վարժարանի դասախօսութեանց, որպէս զի ուսանողք կատարելապէս հմտանան Շէրիի օրէնքին։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Ապրիլ 24էն մինչև մայիս 2 մայրաքաղաքիս մէջ մեռած են 210 հոգի, որոց 1ը կեղծմաշկէ, 1ը հարսնիթէ, 5ը ժանտատենդէ, 27ը շնչառական գործարանաց հիւանդութենէ և միւսները զանազան ախտերէ։

ՄԵՏԱՔՍԻ նոր բերքը շատ լաւ ըլլալ կ'խոստանայ։ Գիներն ինկած են Եւրոպայի մէջ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Մ. Կոնսդան, ընկերակցութեամբ Ա. Թարգման Մ. Ռուէի, երէկ առտու Արտաքին Գործոց Նախարարին ապարանքը գնաց և երկարօրէն տեսակցեցաւ։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.—Մախսուսէի «Հիւսէյնիա» շոգենաւն երէկ քարանթինայի ենթարկուեցաւ Գլազումէնի մաքրանոցին մէջ։

—Ճիտտէի մէջ երկու հոգի մեռեր են երկուշաբթի, և երկու հոգի՝ երեքշաբթի։ Բորդ—Սայիտի մէջ երեքշաբթի օր երկու նոր դէպք պատահեր է։

ԱՖԻՈՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.—Իզմիրէ կը գրեն թէ աֆիոնի վաճառումը դարձեալ կայուն վիճակ մը ունի, որովհետեւ այժմու գիներով գնող չկայ։ Անցեալ երկուշաբթիէն ի վեր ծախուեր է 4 կողով Նոր Գարահիսար 80—81 ղրշ.ի, և 400 չէքի Նոր Գարահիսար քննութեամբ 83 ղրշ.ի։ Ասոնցմէ զատ ծախուած է 2000 չէքի Աստէգ, օգոստոսին յանձնելի, 71 ղրշ.ի։

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ նորահաստատ փուլերու գործածութիւնը Վանի, Տիարպէքիրի և Գասթէմունիի մէջ Մայիս 1/14էն սկսած ըլլալով, յիշեալ նահանգներէ եկած պաշտօնաթղթերն այդ թուականէն սկսեալ պիտի ենթարկուին օրինական ձեւակերպութեանց։

— Գաղթականաց տեղաւորման յատկացուած ծանօթ փուլերէն զատ, 1 և 5 ոսկինոց երկու նոր փուլեր ևս պիտի հաստատուին, ըստ կայս. Իրատէի։ Ասոնց համար նոր կաղապարներ կ'պատրաստուին այժմ։

ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ ԴԻՒԱՆԻ Նախորդ անդամ Գարագաշ Կարապետ էֆ. 2,250 ղրշ. ամսաթոշակով հանգստեան կոչուած է, ըստ կայս. Իրատէի։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպանատունը Թարապիա փոխադրուեցաւ։

ՍՏՈՔՀՕԼՄԻ Օսմ. դեսպան Շէրիֆ փաշա անցեալ շաբթու արձակուրդով Բարիզ գացեր է։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակէն ի մօտոյ պիտի ջնջուին 4 վաշտեր, որոց մին Սուտանցի զինուորներէ կ'բաղկանայ։ Այս վաշտերու սպաներէ ոմանք պահեստի պիտի կոչուին, և իրենցմէ անոնք որ ձեռնհասութիւն ունին, Սուտանի մէջ քաղաքական պաշտօններու պիտի յատկացուին։

ԷՏԻՐՆԷԻ մէջ ձմերուկի և խաղողի բերքեր շատ առատ են այս տարի։

ԱՐԱԲԿԻՐԻ մէջ կեղծմաշկ երևան ելած է։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ դրամանենգներու ընկերութիւն մը ձերբակալուած է։

ՕՍՄ. հեծելազօրաց մարզուսոյց Գերմանացի Կրումպքոֆ փաշա երէկ Պերլին ուղեւորեցաւ։

ԿԱՐԳԱԼՈՅԾ ՅՈՅՆ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐ.—Յունաց Պատրիարքարանն ասկէ առաջ կարգալոյծ ըրած էր Այնորոզի վանքին քահանաներէն Տ. Բէդրօ և Տ. Եփգանիօսը, որք նոյն վանքէն կարեւոր առարկաներ գողցած էին։ Այնորոզի գայմագամը վերջերս նոյն վանքը գացեր է, և ոստիկաններու միջոցաւ բռնի դուրս հանել տուեր է յիշեալ քահանաները։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԴԷՊՔ ՄԸ.—Պոլսոյ Մոնլա Քէրվանի Թաղին մէջ Տէտէ Փաշա փողոցը բնակող Կէլիպօլուցի Խաչիկ անուն Թուրք կին մը անցեալ հինգշաբթի օր իր աղջկան Զէհրայի հետ տունէն կ'մեկնի, և Սուլթան Ահմէտի կողմը տուն մը երթալով մինչև իրիկուն չի վերադառնար։ Գիշերը կառք մը կ'կենայ տան դրան առջև, և երկու կիներ գաղտագողի վար իջնելով տուն կ'մտնեն։ Դրացիք կասկածելով խիկոյն իմաց կուտան ոստիկանութեան, որ տան բակին մէջ կը գտնէ Խաչիկ հանըմը մարած եւ Զէհրան մեռած։ Խիկոյն բժիշկ կ'կանչուի, որ կ'հաստատէ թէ Զէհրա մեռած է ուղեղի յանկարծական համախառնումէ։ Խաչիկ քիչ ետքը կ'ըսթափի, բայց չուզեր բացատրութիւն տալ, և Հասէքիի կանանց հիւանդանոցը կ'փոխադրուի։ Ըստ նորագոյն տեղեկութեանց, Զէհրա իր մօր հետ չէր տուն դարձած միջոցին։ Խաչիկ ճամբան յանկարծ տկարութիւն մը զգալով գետին կ'իյնայ, և անցորդներու կողմէ կառք դրուելով տուն կը ղրկուի։ Կառքը հեցած միջոցին, Զէհրա դուռը կ'բանայ և երբ կ'տեսնէ իր մօր ողբալի վիճակը, յուզումէն արիւնը գլուխը կ'խուժէ և յանկարծամահ կ'ըլլայ։ Ոստիկանութիւնը դեռ կ'շարունակէ իր քննութիւնները։

ՈՃՐԱԳՈՐԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ.—Երէկ գիշեր, ժամ 1ին մօտ, Էտիրնէ գաբուի կողմերն աճառելի ոճիր մը գործուեցաւ։ Ռուսահպատակ ոսկերիչ Խաչիկ Եղիաեան դաշոյնով կտրեց իր գեղանի կնոջ կոկորդը, և ապա փողոց հանելով զայն, հողին վրայ ձգեց արիւնլուայ։ Ոստիկանութիւնն խիկոյն ձերբակալեց մարդասպան ամուսինը, որ ըսաւ թէ իր բարեկամներն սպաննեցին զայն, ինք բանէ մը տեղեկութիւն չունի։ Կինն հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Անշուշտ արդէն շատեր գիտեն թէ ազգային լրագրաց մէջ հրատարակութիւններ եղան բարեխնամական Թագւոր փաշայի կտակին նկատմամբ։ Ուրախ ենք յայտնելու թէ՝ մեր Սրբազան Առաջնորդ Հօր առ Վսեմ. Տիկին Թագւոր փաշա և Լեւոն պէյ որդին ուղղած գրերուն պատասխան, միանգամայն և կտակին՝ Զմիւռնիոյ վերաբերեալ պարբերութեան պատճէնն հաղորդուած է, որոյ իմաստն է. Ա. Վսեմ Թագւոր փաշայի կենդանութեան 458,270 ղրշ. գումար յատկացուած է յանուն իւր վաղամեռիկ Դստերաց։ Բ. Կ'կտակէ որ սոյն գումարն, մինչև իւր մահուան օրն եթէ հասած լինի պահանջուած քանակութեան, մի վարժարան հիմնուի ի Զմիւռն, նման գերմանական Տիաքոնէսներու վարժարանին, ուր պատսպարուին և կրթուին Հայազգի երեսուն աղքատիկ աղջիկունք։ Գ. Կ'կտակէ որ՝ եթէ կտակած գումարն, մինչև իր մահուան օրն, հասած չլինի իր սոյն կամքը կատարելու քանակին, յանձնամ պէտք է հաստատ և ապահով պանքայի մէջ դնել մինչև որ արդիւնաւոր շահաբերութեամբ իր նպատակին իրագործուի։ Դ. Կտակած է որ վարժարանին հսկողութիւնը կատարուի երկու անձանց ձեռօք, ընտրուած կտակակատարի և իր որդին Լեւոն պէյի կողմէ, երբ սա չափահասութեան տարիքը մտած է։ Արդ, ինչպէս յայտնի է, կտակակատարն Վսեմ. Նուպար փաշա արդէն կնքած է իւր երկրաւոր կեանքը, իսկ Վսեմ. Լեւոն պէյ թեւակոխած է չափահասութեան տարիքը։ Վսեմափայլ տիկին Թագւոր փաշայի և Վսեմաշուք Լեւոն պէյի կողմէ մեր Սրբազան Առաջնորդին հաղորդուած Աղեքսանդրիոյ պանքային հաշուեցուցակէն կ'իմացուի թէ մինչև 1899 Դեկտ. 31 կտակեալ գումարն առկոսեօք հասած է 7540 անգլ. ոսկւոյ։ Սրբազան Առաջնորդն ընդունելով իր գրութեանց շնորհալի պատասխանն և պանքայի օրինական հաշուեցուցակն, օրհնութեան գրով շնորհակալութիւն յայտնած է Վսեմափայլ Տիկնոջ և Վսեմ. Լեւոն պէյի որք ի բոլոր սրտէ կ'բաղձան սրբութեամբ իրագործել հանգուցեալ Թագւոր փաշայի կտակն։ Արեւ. Մամուլ, Մյս. 1ի.

Վարչական դիւանի ատենադպիր Թէլեան Բարթող էֆ. և յարաբերական դիւանի ատենադպիր Խաչատուրեան Կարապետ էֆ. երէկ մինչեւ իրիկուն Ս. Պատրիարքին հետ աշխատեցան։

—Ուրֆայի Ազգ. Որբանոցին մէկ վիճակացոյցը ղրկուած է Պատրիարքարան։

—Վեհապետեան Տ. Մկրտիչ Եպսկ. երէկ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Ս. Պատրիարքին հետ։ Այս տեսակցութեան ներկայ գտնուեցաւ անձնական քարտուղար Դանիէլեան Տ. Ներսէս Վրդ.։

—Կ'յիշուի թէ մէյ մը առաջ. Տեղապահ Տ. Բարգէն Ծ. Վ. խնդրած էր Պատրիարքարանէ որ տեղւոյն Ս. Կարապետ վանուց երեք սարկաւագներու վարդապետ ձեռնադրուելուն արտօնութիւն տրուի և կրօն. Ժողովն այդ սարկաւագներու մասին ուրիշ աղբիւրներէ Պատրիարքարան հասած տեղեկութիւններն ալ նկատողութեան առնելով, որոշած էր յետաձգել Տեղապահին առաջարկութիւնը, մինչեւ որ հարկ եղած քննութիւնը կատարուի։ Տ. Բարգէն Վ. այս անգամ ընդարձակ տեղեկագրով մը այդ երեք սարկաւագներուն կրօնական ուսմանց մէջ ունեցած կարողութիւնն ինչպէս նաև անոնց բարեմասնութիւնները թուելով յայտնած է թէ յիշեալ սարկաւագներու մասին հաղորդուած տեղեկութիւնները բոլորովին թշնամական արդիւնք են և թէ վանքին միաբանութեան կողմէ յերիւրուած են արգելք ըլլալու համար անոնց ձեռնադրութեան։ Խնդրոյն նկատառումը յանձնուած է կրօն. Ժողովոյ։

—Դատական պաշտօնատունէն վերըստին կոչնագիր մը ղրկուած է Պատրիարքարան, որով կ'յանձնարարուի Տ. Գէորգ և Տ. Պօղոս քահանաներուն յունիս 1ի Եշ. օրը ներկայանալ Նախագատ Ատեանն ուր պիտի կատարուի երկու քահանաներուն միջեւ վերջերս տեղի ունեցած գանակոծութեան դատավարութիւնը։

—Արաբկիրի որբանոցին մէջ արհեստագիտական կրթութիւն հաստատուած և տեղեկագիրը ղրկուած ըլլալով Պատրիարքարան, այս վերջինը գոհունակութեան գիր մը յղեց Տ. Մուշեղ Ծ. Վ.ի և նոյն որբանոցի հոգաբարձութեան։

—Պէօյիւքտէրէի Տ. Գրիգոր քահանան Մարսիլիոյ ժառուին քահանայ ընտրուած ըլլալով, տեղւոյն ազգայինները խնդրեր են Պատրիարքարանէն որ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուին ժամ առաջ Մարսիլիա ղրկուելու համար յիշեալ քահանան, վասն զի հոգեւոր հովիւ Իւթիւճեան Տ. Գէորգ Եպս. հովուական այցելութեան ելած ըլլալով, հոգեւորական մխիթարութենէ զուրկ մնացած են իրենք։

—Հայգազի դատարանն երէկ որոշեր է յատուկ թեզքերէով մը կոչնագիր ղրկել յԱզգ. Պատրիարքարան յանուն Ս. Պատրիարքին, հանգուցեալ Խորէն Աշըգեան Սրբազանի ամսաթոշակներու խնդրոյն համար։

ԱՅՎԱԶՕՎՍՔԻԻ ԿԵԱՆՔԷՆ.—Տէպային մէջ կ'կարդանք.—«Հռչակաւոր ծովանկարիչն ուբաունն անցուցած էր։ Ծագումով Հայ էր։ Թէև ազգային ծնողաց զաւակ, սակայն իր արագ յաջողութիւնները դիւրացուցին իր առաջին քայլերն արուեստին մէջ։ Արդէն անոր կեանքը բովանդակ յաջողութիւններու շարք մ'է եղած յաջորդաբար։ Ռուս արուեստին պատմութեան մէջ մասնաւոր տեղ մը գրաւած է Այվազովսքի իբրև էն կարող ներկայացուցիչը ծովանկարչութեան։ Ծովը ծանօթ էր անոր իր գոյներովը բոլոր, և մինչև վերջն անոր համար ներշնչման անսպառելի աղբիւր մը եղաւ։ Ծովուն կ'պարտի ան իր երփներուն կենդանի գոյներն և իր գործերուն փայլը, որք կ'զանազանեն զինքն ուրիշ ռուս վարպետներէն, ընդհանրապէս ծլատ գոյներու մէջ։ Իր արտադրութիւնք անհուն եղան. 53է աւելի ժողովներկ կ'թողու, որոց մէջ Սև ծովուն վրայ ծովամարտն և Զըրը գիւղը գլուխ գործոցներ կրնան նկատուիլ։ Այվազովսքի արդարև յաջողեցաւ նկարել ջուրն այնպիսի իրականութեամբ մը որ պատրանքին կը մատնէ. անոր վրձինին տակ կենդանի կերպով կ'պատկերանայ ջուրը, շօշափելի. մերթ միապաղաղ է և անշարժ, մերթ կ'շարժի բիւրաւոր վէտվէտումներով և մերթ կատաղի է փրփրալից։ Այվազովսքի փորձեց նաև գիծանկարներ գծել, բայց այս ճիւղին մէջ այնչափ չյաջողեցաւ։ Գոյներու լեզուէն աւելի աղէկ կ'հասկնար քան թէ գիծերու։ Կ'երեւի թէ այս պարագան ինք ալ հասկցած էր, որ Բուշքինի պատկերը գծելու առեն աշխատակից մը առաւ իր քով։ Պատկերին մէջ Բուշքին պիտի ներկայացուէր վիպական տարազով, ոտքի վրայ կեցած՝ ծովուն մէջ տեղ գտնուող ժայռի մը վրայ։ Այվազովսկի ծովն ու ժայռը գծեց, իսկ իր աշխատակիցին [Նշանաւոր գիծանկարիչ Ռէբին] թողուց Բուշքինի պատկերը գծելու հոգը։»

ՀԱՅ—ՀՌՈՄԷԱԿԱՆԱՑ ԳՈՐԾԵՐ

Առիթ առնելով պապական Նուիրակ Տ. Պօնէթթիի Սելանիկէ Կ. Պոլիս դառնալէն, Հայ—Հռոմէականաց Պատրիարք Տ. Պօղոս Էմմանուէլյան այցելեց անոր, և յետոյ հասարակութեան Սինոդին անդամակցող եպիսկոպոսներէն ոմանք ալ գացին խորհրդակցութիւն մ'ունեցան Նուիրակին հետ։ Կ'լսենք թէ այս տեսակցութիւնք լոկ քաղաքավարական չէին, այլ հասարակութեան Սինոդին և Կ.—Պատրիարքութեան միջև առկախ մնացած հոգեւոր և իրաւական խնդիրներուն վրայ երկուստեք բացատրութիւններ և լուսաբանութիւններ տրուեր են Պապին ներկայացուցչին։

—Հայ—Հռոմէական պաշտօնակից մը կ'իմանայ թէ պապական նուիրակին յորդորանօք Կ. Պոլսէ ուխտաւորներ կ'երթան Հռոմ, ներկայ ըլլալու Նոր Դարու Յոբելեանի հանդէսներուն, որք պիտի կատարուին Պապին նախագահութեամբ։ Այս ուխտաւորներուն Հայ—Հռոմէական հասարակութեան ալ պատուաւոր մարդիկ կան, որք այսօր կ'մեկնին։

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»,,Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՍԱՐԳԻՍ ԷՖ. Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ (Երզնկա).—Զարմանօք կարդացինք ձեր Ապր. 25 թուակիրը։ 1000, 1001, 1050 և 1051 թիւերը ձեր ապրիլ 4 թուակրին համեմատ նոյն շաբթուն ղրկած ենք առանձին ծրարով։ Ձեր գիտութիւն ալ ի նկատ առնուած և ըստ այնմ շարունակուած է յօրէ անտի։ Հաճեցէք արդիւնքն իմացնել։ Ներէն կ'գրենք, եթէ պէտք ըլլայ։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՔՐՈՆՍԴԱՏԻ ԱՌՈՒՄԸ

Աւասիկ Լորտ Ռոպէրդսի հեռագիրն որով կ'ծանուցանէ Քրոնսդատի առումը.

«Այսօր, 12 Մայիս, կէս օրէ ետք ժամ 1 ու կէսին Քրոնսդատ մտայ առանց ընդդիմութեան։ Անգլ. դրօշն իսկոյն պարզուեցաւ քաղաքին վրայ ծափահարութեանց մէջտեղ։ Նախագահ Շդէյն գիշերով փախած էր ի զուր համոզելէ ետք Պօէրներն որ չշարունակեն։ Թրանսվալցիք յայտարարեցին թէ պիտի չշարունակեն կռուիլ Օրանժի հողին մէջ և դէպ ի Վալ քաշուեցան։ Օրանժեանք կը ամբաստանեն Թրանսվալցիները թէ լքած են։ Բազմաթիւ Օրանժեանք իրենց ագարակները դարձան։

«Մեր զօրքերն հետևեալ կարգով մտան քաղաքը։ Ամէնէն առաջ մեր պահակները, որոց ամենքն ալ գաղթային զօրքեր են։ Անոնց կ'հետևէին սպայակոյտն և օտար զինուորական կցորդք։ Ցետոյ կուգային Նօմէնբինեւ գումարտակը, Բօլ...ի զօրաբաժինը, Նաւային կիրթինը, 83, 84 և 85րդ հրետանը, և ամրաշէն զօրաց 12րդ գումարտակը։ Մնացեալ զօրքերը քաղաքին շուրջ բանակեցան։ Քրոնսդատէն մեկնելէ առաջ Մ. Շդէյն յայտարարութիւն մը հանած էր որով Օրանժի կառավարութեան մայրաքաղաք կ'հռչակէր Լինտլի։ Պօէր զօրաց ընդհանուր հրամատար Պօթա ինչպէս նաև Տէ Վէդ Թրանսվալցիներուն ընկերացած էին։ ՌՈՒՊԵՐԴՍ»

* * *

Ինչպէս կ'տեսնուի, նախագահ Շդէյն չէ կրցած համաձայնութիւնը պահպանել Թրանսվալցիներուն և Օրանժցիներուն միջև։ Օրանժի հողին վրայ Թրանսվալցիներուն կռուիլ չուզելուն համար է անշուշտ որ Պօէրք յաջորդաբար կ'թողուն իրենց դիրքերը։ Լորտ Ռոպէրդսի Քրոնսդատ մուտքը կ'նշանակէ թէ Օրանժ գրաւուած է այլ ևս և Սըր Ր. Պուլլըր պիտի գործակցի դէպ ի Թրանսվալ արշաւանքին։

Քրոնսդատի առման լուրը զարմանքով խառն ուրախութիւն մը պատճառեց Լոնտոնի մէջ։ Ամէն մարդ կ'կարծէր թէ Քրոնսդատի դաւաներուն առջև մեծ ճակատամարտ մը պիտի մղուէր։ Ասոր համար է որ Քրոնսդատ երկրորդ մայրաքաղաքին առանց ընդդիմութեան գրաւումը զարմանք պատճառեց։

Լինտլի, ուր փոխադրուեցան Օրանժի կառավարութեան դիւանաթուղթերը, Քրոնսդատի և Բեթլեհէմի կէս ճամբուն վրայ կ'գտնուի։ Հիմա Լորտ Ռոպէրդսի առջև ճամբան բաց է մինչև Վալ։ Ուէթ օր առաջ որչափ որ հեռու էր Քրոնսդատէ, այսօր նոյնչափ հեռու չէ Եոհաննէսպուրկէ։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՄԷՖՔԻՆԿԻ ԱՆԿՄԱՆ ԶՐՈՅՑ

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Մայիս.— Զրոյց ելաւ թէ Մէֆքինկ անձնատուր եղած է Պօէրներուն մէկ նոր յարձակման հետեւանօք։ Պատերազմական պաշտօնատունն այս լուրն հաստատող ո՛ և է տեղեկութիւն չէ առած։

—Հեռագրեր կ'ծանուցանեն թէ կռիւները կ'շարունակուին Թապանչուի շրջակայքը, [Օրանժի արեւելեան կողմը]։ Պօէրք կ'պահեն իրենց դիրքեր։ Բայց Լէտիպրանտի Անգլիացւոց կողմէ գրաւումը մօտալուտ կ'համարուի։

ՀՌՈՄ.— Երեսփ. Ժողովոյ բացման առթիւ ծագած գայթակղական տեսարաններու հետեւանօք, վարչապետ զօրավար Բէլլու թագաւորէն ստացաւ հրամանագիր մը, որով Երեսփոխանները կ'յետաձգուին։ Այս հրամանագիր նախաշաւիղ կ'նկատուի Ժողովոյ լուծման։ Ազատական մամուլը կ'շնորհաւորէ վարչապետն իր ազգաւ ընթացքին համար։

ՍՕՖԻԱ.—Պուլկար կառավարութիւնը՝ կիրքերն հանդարտեցնելու համար որոշեց խնդրել Սոպրանիէէն որ ջնջուին ապրանքով առնուելիք (այնէն) այն տասանորդի տուրքեր, որք վերջերս շփոթութեանց պատճառ եղան ի Ռուսճուգ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Քրէտի Լիոնէին դրամագլխին աւելնալը Բարիզի Սակարանին մէջ նոյն Հաստատութեան բաժնեթղթերուն բարձրացումն յղինունեցաւ։ Մէկ օրուան մէջ 79 Փր. վրայ դնելով, 1,185 Փր.ի ելաւ Քր. Լիոնէի բաժնեթուղթը։

Անատոլուի Երկաթուղւոյ Ընկերութեան անցեալ տարւոյ զուտ շահն եղաւ 2,168,000 Փր. այսինքն՝ 206,445 Փր. պակաս 1898ի շահէն։ Այս Ընկերութիւն թէ՛ երկրին և թէ իրեն օգտակար ըլլալ եթէ կ'ուզէ, պէտք է թողու իր կարգ մը անձուկ մէթոտները, և գծին անցած տեղերուն ժողովրդին, երկրագործներուն և վաճառականներուն շահուն աւելի հոգ տանի։ Պարբերաբար իրեն ուղղուած դիտողութիւններուն ականջ կախել պէտք է գիտնայ։ Վերջապէս, հարկ չկայ որ ամէն Ընկերութիւն Շիրքէթի Խայրիէի արկածներն անցընէ՝ խրատուելու և հանրութեան պէտքերուն ծառայելու համար։ Այս դիտողութիւնը կ'ընենք, որովհետեւ Անատոլուի Երկաթուղին սերտիւ կապուած է Փոքր Ասիոյ տնտեսական բարգաւաճման հետ, և որովհետեւ այս Ընկերութեան բաժնեթուղթերն ու պարտաթուղթերն հետզհետէ կարեւոր տեղ մը կը բռնեն մեր սեղանաւորական հրապարակին վրայ։

Սելանիկ—Մանաստըրի Երկաթուղին 1899 տարեշրջանի զուտ շահը, ընդհակառակն, առաւելութիւն կը ցուցնէ, 553,000 Փր.ի բարձրացած ըլլալով, մինչ 1898ին 529,120 Փր. էր։ Տարակոյս չկայ թէ Սելանիկի բարգաւաճ նաւահանգստին գործունէութիւնը մեծագոյն բաժին ունի շահերու սոյն առաւելութեան մէջ։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	25 06 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	25 09
Ամէնէն վար գին	»	25 06
Րումէլիի Երկաթուղի	Փր.	119 3/8
Ամէնէն բարձր գին	»	119 5/8
Ամէնէն վար գին	»	118 7/8

ԲԱՑՈՒՄ Մայիս 4/17

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		25 05
Րումէլիի Երկաթուղի	Փր.	119 —
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	670 —

» դաբրօնաթ.	Փր.	480 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո.	4 47 1/2
Տէրքօսի Ջուրի Ընկ.	Փր.	293 —
Քարաթ. Կ. Պոլսոյ	Գ. Կ.	469 50
Թրանսվալ	»	79 25

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ երրորդ ոսկի		0.70
« ուեթ տոուած »		2 —
Րումէլի Երկաթ. »	Փր.	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 Ֆրանքնոց	ղրշ.	87 17
Անգլիական ոսկի	»	110 —
Բոլ էմփէրիալ	»	90 10
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 06
Ֆլորին	»	51 07
Մէճիտիէ	»	98 —
Ռուս. թղթադրամ	»	8 61

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	Դ.	109 1/16
» » » Առևտր. Թղթ.	»	108 3/4
» չէք	»	110 1/16
Բարիզ 3 ամիս Պնքյ.ի Թղթ.	Փր.	23 06 1/4
» » » Առևտր. Թղթ.	»	23 11 1/4
» չէք	»	22 85
Վիեննա 3 ամիս	քրօն	— —
» մանտա 8 օր	»	22 05
Պերլին 3 ամիս	Մարք	— —
» չէք	»	18 60
Օտեսա չէք	Րուպլ	8 62

Փոխանակութեան (քամպիալի) հրապարակը թոյլ է։ Իջնալու հակամէտ է։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Մայիս

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	46 25
» » » Գ. բաց.	»	22 87
» » » Գ. գոց.	»	22 87
» » » Դ.	»	26 12
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 —
Այտընի Երկաթուղի	»	10 —
Փոխառութիւն Գումրկաց	»	80 50
Եգիպտական միացեալ	»	104 50
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	101 50
Իտալական	»	94 50
Հելլենական 5 %	»	40 —
Ռանտ »	»	33 —
Մօնօփօլ Հելլենական 4 %	»	45 —
Պուլկր. փոխառթ. 1888	»	84 —
» նոր 6 % 1892	»	84 —
Փոխառ. Բարեկց վրայ	»	25 42 1/2
Թրանսվալ	»	3 25
Դրամազեղչ	»	4 —

ՊԷՐԼԻՆ, 16 Մայիս

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	— —
Րումէլիի Երկաթուղի	»	116 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 315
Դրամազեղչ	»	5 —

ՊԱՐԻԶ, 16 Մայիս

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. բաց.	Փր.	23 22
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. գոց.	»	23 22
» » » Գ	»	26 30
Րումէլիի Երկաթուղի	»	121 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	573 —
Օսմանիյէ	»	425 50
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	101 12
Քրէտի Լիոնէ	»	1092 —
Պանք տը Բարի	»	1168 —
Իտալական Ռանթ	»	95 05
Սպանիական արտաքին	»	73 30
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 175
Թրանսվալ	»	81 50
Դրամազեղչ		3 1/2

ՎԻԷՆՆԱ, 16 Մայիս

Փոխառ. Բարիզի վրայ	քրօ	96 50
» Լոնտոնի վրայ	»	242 70
Րումէլիի Երկաթուղի	»	114 70
Օսմ. Ռէժի	»	296 —
Դրամազեղչ		4 1/2

ԱՐՄՏԵԱՑ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ցորեն.—Ուեթ օրուան մէջ ժամանեցին 30000 քիլէ Օտէսա (Իրքա), Իպրաիլ, 500 քիլէ Մերսին, 8000 քիլէ Անատոլուի երկաթուղիով, 5000 քիլէ Սև ծով, Անատոլ։ Կ'արժէ 6 3/4—7 ղրշ. Իրքա, Իպրաիլ. 8—9 Մերսին, Սև ծով, Անատոլ ելն. խառն տեսակ, լիպրայէն վար կարծր 38 փր. օխան։

Գարի.— Տեղական սպառման համար կ'արժէ ռուսական 12 ղրշ., Մերսին 10 1/2 ղշ. քիլէն։ Հրապարակը թոյլ։ Պատրաստ 30 հազար քիլէ։

Եգիպտացորեն.— Եւրոպայի համար ծախուեցաւ 400000 օխա Սև ծով, 300000 օխա Նիկոմիդիա, նաւահանգիստներն յանձնելի, 21 1/2—22 փարա օխան։ Րումէլիի երկաթուղիով յանձնելի 8 % մաքսով 24 1/2 փր. օխան։ Ծախուեցաւ 1500 պարկ։

Վարսակ.— 21—21 1/2 փր. օխան անուանական։

Թումբուկեւ.— 40—41 փր. օխան։ Ծախուեցաւ 400 պարկ։

Սուսամ.— 94—96 փր. օխան անուանական։

Ալիւր.— ժամանեցին 1000 պարկ Օտեսա, 2000 Իպրաիլ, 1200 Մարսիլիա. կ'արժէ՝ 75—103 ղրշ. Օտէսա, 75—82 Իպրաիլ, 62—71 Մարսիլիա, 64—73 ղրշ. տեղական քրմա պարկը։

Թեփ.— 15 1/2—16 փր. օխան։

3/16 Մայիս 1900.

ՏՈՔԹ. Յ. ԱՐԱՊԵԱՆ
ԾԱՆՕԹ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԲԱՐԻԶԻ
Ի Սիբէ տը Բէրա, Թի. 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամ 4 էն 10 (Ը. Թ.)։ Բշ. և Ուրբ. կէս օրէն առաջ Սիրքէճի դեղարան Նալբաս։
Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

Աղքատաց ձրի

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹԸ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 13,959,969
ՀԱՍՈՅԹ 1898 ՏԱՐԻՈՅ 2,954,793

ՆՈՐԹԸՐՆ ԷՍՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,303,700
ՀԱՍՈՅԹ 1898 ՏԱՐԻՈՅ 1,129,500

Ընկերութիւնք երկուքն Կ. Պոլսոյ միայն Գործակալութեան միջոցաւ կ'առաջարկեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրամատչելի պայմանով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց, որոնց բազմաթիւ ... ապահովութեան զօր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոյ մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի մթերեալ գումարներուն առատութեամբ.—Նաեւ երբ աղէտից իրենց հատուցմունքն ... միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած փոխարէն 31,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնք կ'ապահովագրեն շոգենաւաւ եւ առագաստանաւաւ մէջի ապրանքներն եւ դրամարկղները խիստ օգտակար պայմանաւ. Գնոյ եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 21 եւ 22 կր. սենեակներն, առ. ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՄԵՐՈՊԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց.

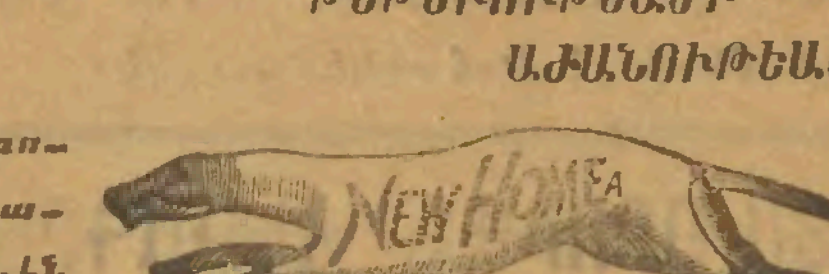
ՆԻՒ–ՀՈՄ

Ամերիկեան ԱՇԽԱՐՀԱՀԱՄԲԱՒ կարի մեքենան որ բոլոր կարի մեքենաներուն հետ կ'մրցի

ՊԱՐԶՈՒԹԵԱՄԲ
ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՐԱԳՈՒԹԵԱՄԲ
ԹԵԹԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Շիքակոյի, Բարիզի, Անվէրսի եւ բոլոր մեծ ցուցահանդէսներու կողմէ առաջած ոսկեայ մետալներն այս մեքենային գերազանցութիւնը կ'ապացուցանեն։

[Ուղղորդ—Բէռն ձեռնարկ ...]

ՆԻՒ ՀՈՄ կ'կատարէ ամէն աշխատութիւն։
Կ'կարէ էն հաստ ու էն բարակ կերպասներն ինչ որ ուրիշ ո՛չ մէկ մեքենայ կրնայ ընել։
Անհրաժեշտ ամէն կօշկակարի, դերձակի ու ընտանիքի։

Թուրքիոյ համար միակ Ներկայացուցիչ՝ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Կ. ՄԻԱՆԵԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ. —Սիրքէճի Քէօբրիւլիւ խան Թիւ 3
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ) Ղալաթիա, Պէօյիւք Միլլէթ խան Թիւ 33
) Իզմիր Համիտիէ Ճատտէսի Թիւ 39

Գնողներու համար ճշմարիտ դիւրութիւններ կան. —Մեքենայից գործածութեան եղանակին ուսուցումն եւ նորոգութիւնք ձրիապէս պիտի կատարուին վաճառատանս կողմէ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ — Բերա, Մեծ—Փողոց Թիւ 345 Կ. ՊՈԼԻՍ

AU PRINTEMPS

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ — Բերա, Մեծ—Փողոց Թիւ 345 Կ. ՊՈԼԻՍ

Տիկին, —Պատիւ ունինք ծանուցանել Ձեզ թէ՝ Բերա Մեծ Փողոց Թիւ 345 Պոն—Մարշէի դէմ «Օ ՊՐԷՆԹԱՆ» անուն մեծ վաճառատուն մը հաստատած ենք որուն բացումը տեղի ունեցած է Ապրիլ 12/25ին։

Մեր նորաձեւութեանց մթերքն են խիստ ընտիր բրդեղէններ, կերպասներ, մետաքսեղէններ եւ կանանց արդուզարդի յատուկ առարկաներ, որոնք արդէն Բարիզէն հասած են։ Բոլոր վաճառքներու ընտրութիւնը մեծ ուշադրութեամբ կատարուած է։ Մեր վաճառատան ապրանքները միմիայն ֆրանսական են, խնամով պատրաստուած ընտիր տեսակէ, եւ իրապէս չափաւոր ու աժան գիներով։ Յուսալով որ ձեր այցելութեամբ պիտի պատուէք զմեզ, կ'խնդրենք, Տիկին, ընդունիլ մեր խորին յարգանքները։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Շքեղ ու նորաձեւ հագուստ գնել ուզողները՝ կ'հրաւիրուին Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ Հաճօբուլօ խանի նորաշէն վերնայարկի անկիւնը Թիւ 33

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Նոր հայ վաճառատունն ուր կը գտնուին բալթօներ, բարտըսիւներ, ռըտէնկօթներ, բանթալօններ և ամբողջ քօսթիւմներ։

Պոլսոյ հագուստի վաճառատուներն յաճախողներն համակիր գտնուած են միշտ Արտակ Մօսիկեանի, որ չատ տարիներ անօրինութիւնը վարած է բազմաթիւ նոյն կարգի վաճառատանց, և իր ուղղութեամբ, սիրաշահութեամբ ու ձեռնհասութեամբ սիրելի եղած է ամէնուն։ Այս անգամ ալ, ... գործակցութեամբ ... գործուած, այս նոր վաճառատան հաշուոյն հիմնելով, կ'յայտարարէ թէ յարգոյ հասարակութիւնն ամէն տեղէ աւելի գոհացած պիտի գտնայ նոյն Հաճի Շահին վաճառատան մէջ, ուր կերպասի ընտրութեան, կարի ամենամեծ խնամ կ'տարուի իր ուղղակի հսկողութեան ներքև։ Աղնիւ յաճախորդները Հաճօբուլօ խանի վերնայարկի սանդուղներէն ելնելու ձանձրոյթը թող հաճին կրել, ... [illegible] ... Վերջին գին Թիւ 2 [illegible] ... բակի օրերը վաճառատունը բաց է։ 79

ԿՈՒԶԷ՞Ք ՎԵՐՍՏԱՆԱԼ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՈՅԺ

Ձեղխութեան ու ցոփութեան մէջ եթէ սպառած էք ձեր ոյժերն. անզօրութիւնը, ալքօլն ու ամէն կարգի զեղծումներ եթէ ջլատած են ձեր կարողութիւնները. եթէ կանխահաս ծերութեան միտում մը կ'ցուցնէք ֆիզիքական և մտաւոր աշխատութեան հետեւանքով. եթէ ողնայարի ոսկրնիդ կ'ցաւի, մէջքերնիդ չէք կրնար շտկել ու անզգալաբար կ'ծռի քամակնիդ. եթէ մարսողութիւննիդ խանգարուած է, արիւննիդ տկարացած և նուազած. և եթէ կ'փափաքիք բժշկուիլ այս ամէնէն ու վերստանալ ձեր երիտասարդական ոյժն ու կարողութիւններ, անհրաժեշտ է որ ՄԱՐԻԱՆԻԻ ԳԻՆԻՆ գործածէք անմիջապէս։

ՄԱՐԻԱՆԻԻ ԳԻՆԻՆ մարմնոյ իւրաքանչիւր անդամին վրայ արագ և ուղղակի ներգործելով, արեան շրջանն ու մարսողութիւնը կ'դիւրացնէ, ծուծերը կ'լեցնէ, ջիղերը կ'զօրացնէ և դիւրութիւն կուտայ անդամներուն՝ կանոնաւորաբար կատարել իրենց պարտականութիւնը, ճիշդ երիտասարդական կորովով։

Տասն հազարէ աւելի երախտագիտական նամակներ, կ'հաստատեն ինչ ... ՄԱՐԻԱՆԻԻ ԳԻՆԻԻՆ ... եանց նկատմամբ. ... ութենէ ապաքինողներ, ծնողներ ... ութեան հետեւանօք տկարացող ..., անարիւն և գունատ անձինք և ... ուրաբար անոնք որ ՈՅԺԻ պէտք ունին, պէտք է գործածեն անպատճառ ՄԱՐԻԱՆԻԻ ԳԻՆԻՆ։

Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 52—34

ԼԱ ԲՈՒՎՈՒԱՅԱՆԴ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵԱՆՔԻ ՎՐԱՅ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ

Կ'ԳՈՐԾԷ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂԱԿԻ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԻՍԿԱԿԱՆ ՀԱԿԱԿՇՌԻՆ ՆԵՐՔԵՒ
Ընդհանուր կեդրոնատեղի, Լիոն, Օրէլ—տը—Վիլ փողոց, Թիւ 42

ԼԱ ԲՈՒՎՈՒԱՅԱՆԴԻ նպատակն է 12 տարիէն կրկին դրամագլխի տէր ընել ամէն անոնք որք մասնաւոր գումար մը խնայած են, աղջկայ օժիտ մը ապահովել, ցկեանս հասոյթ յատկացնել՝ մեծամեծ յաւելումներով ևն. ևն.։

Բոլոր ... Ընկերութեան անդամոց դրամագլուխները՝ Պետական արժեթղթի վերածուած։

Արժեթղթերն ի պահ դրուած են Պանք տը Ֆրանսի մէջ, ընդ միայն հսկողութեամբ Ընկերութեան անդամոց, ի ձեռն յատուկ յանձնաժողովոյ, նշանակեալ առեւտրական նախարարին եւ Պետական ելեւմտից վերատեսուչներուն կողմէ։

Անդամ կ'ըլլան ամսական 5 ֆրանքէ սկսեալ

Վճարմունք կ'կատարուին տասն տարի միայն։
Թուրքիոյ համար ընդհ. գործակալ Խ. ՖՐԱՆԿԻՒԼԻՕ
Ղալաթա, Չէչէեան խան, Ա. յարկ.
Կ'փնտռուին ... գործակալներ

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿ.
ԿԵՆԱՑ ՎՐԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱ

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տէ զ'Իթալիէնի անկիւնը)
Զուտ փոխադարձ Ընկ.
Ամբողջ շահերը կ'պատկանին ապահովագրեալներուն։

1900 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ 225 ՄԻԼԻՈՆ ֆրանք։ Ապահովագրութիւն որ կ'րանի՝ 5,503,000,000 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած է մէկ միլիառ 545 միլիոն։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ընդհանուր ապահովագիրը [բօլիս] աւելի չատ առանձնաշնորհումներ և առաւելութիւններ կ'ընծայէ ապահովագրելոց քան ուրիշ ընկերութեանց պայմանագրերը։ ՆԻՒ—ԵՈՐՔԻ ապահովագիրն առարկելի չէ բնաւ, և յանձման թուականէն սկսեալ կ'երաշխաւորէ արշաւի, բնակութեան և ճամբորդութեան յարակից բոլոր վտանգներն և մահուան ամէն պարագաները, առանց բացառութեան, նոյն իսկ պատերազմի պահուն։ Ապահովագիրն իրաւունք կուտայ տարուէ տարի փոխառութիւններ ընել, որոց գումարը նշանակուած կ'ըլլայ կանխաւ ապահովագրութեան մուրհակին մէջ։ Առաջին տարեվճարէն սկսեալ, ապահովագրուողին համար իրաւունքի անկում չկայ։ Ընդհանուր ապահովագիրը կ'վճարուի ի դէպ մահու, ապահովագրեալ անձին բրած բոլոր ... ներով, ինչպէս նաև ապահովագրեալ դրամագլխով և հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոսով։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Ընդհ.—Պատուիրակ
Ա. ՉՈՒԽԱՃԵԱՆ
Պոլիս, Հուիթօլ խան
Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

Բիւզանդիոն Կ. Պոլսոյ համար եռամսեայ բաժանորդագինն է միայն 36 ղրշ. ամսական ճիշդ 12 ղրշ.ի հաշուով։

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐԷՆ կ'խնդրուի թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրել։ Երկու երեսի վրայ գրուածները մեծ դժուարութիւն եւ յապաղում կ'պատճառեն։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ Կ. Պոլ., Նօ 23, Պօստ Ալի ճատտէսի

ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՄԵՆԷՆ ԱԶԴԵՑԻԿ ԴԱՐՄԱՆԸ

Ամէն մարդ գիտէ որ ջղային հիւանդութիւնները կը ծնին գլխաւորաբար մարմնի ու մտքի չարաչար աշխատութենէ, յոգնութենէ, հիւծումէ և ամէն կարգի զեղծումներէ։ Ջղային հիւանդութիւնները բուժելու համար մինչեւ ցարդ հնարուած դեղերն անբաւական եղած են իրենց մէջ սպասուած արդիւնքն արտայայտելու, անոր համար որ վերոյիշեալ դեղերը ջիղերուն բնական ոյժը չը կրնալու նպատակով միայն պատրաստուած են։ Բարիզի առաջնակարգ բրոֆէսէօրներէն Պ. ԲՐԻՒՆԻԷ, վերջին տարիներս հնարած է դեղ մը ՆԷՕՐՕՃԻՆ ԲՐԻՒՆԻԷ անուամբ, որ ոչ միայն տկարացած ջիղերը կը զօրացնէ, այլ բնական ոյժէն զատ նոր ոյժ կուտայ անոնց, որովհետեւ ինչ նիւթերէ որ կազմուած են ջիղերը, ճիշդ մի և նոյն նիւթերով բաղադրուած է այս ՆԷՕՐՕՃԻՆ ԲՐԻՒՆԻԷն։ Երիտասարդական կորով ստանալու եւ ջիղերուն ի՞նչ աստիճան զօրացած ըլլալը հասկնալու համար, կը բաւէ փորձ մը ընել այս դեղէն։

Կէս գլխու ցաւը, ջղային հազը, երեսի ջիղերուն ցաւերը, անքնութիւնը, ջղային տկարութիւնը, դիւրագրգռութիւնը, սրտի բաբախումն, ոյժաթափութիւնն եւ ուրիշ այս կարգի հիւանդութիւնները հիմնապէս կը բժշկուին ՆԷՕՐՕՃԻՆ ԲՐԻՒՆԻԷով, որ կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 52—46

ԼՕԳՈՒՄ ՇԱՔԱՐԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ԱԼԱՄԵԱՆ

Կ. Պոլիս Էսկի Զապթիէ ճատտէսի Թիւ 57

Ֆընտըգլը, ֆըստըգլը, պատէմլի, սագըզլը լօգումներ, ... եւ շաքարեղէններ արհեստին կատարեալ պահանջմամբ կ'պատրաստուին այս վաճառատան մէջ։ Գաւառներէ շաքարեղէնի պէտք ունեցողներ և փափկաճաշակ անձինք ամէն կերպով գոհ պիտի մնան այս լօգումի գործարանը դիմելով։ Գիներն յոյժ դիւրամատչելի։

Էկ'վաճառէ նաև Փորթուգալի պաղ ջուր, լիմոնատ, և զանազան ընտիր օշարակներ։

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվէրբուլ և Մէնչէսթըրի միջեւ ճամբորդող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Մարիօդիս	5000	Թէյալըր	3000
Ֆայիլի	4500	Ֆէրօս	3000
Նոյդօբրիս	4200	Օսմանլի	3000
Էմէյսիս	3500	Թիպս	2500
Ռամիսիս	3500	Կասքօնի	1500
Մինիս	3500	Կիէն	1500
Էնիւպիս	3000		

Դիմել առ Ժ. Վ. Ուիթօլ և Ընկ. Ուիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան 7 մէճ. 6 ամս. 3½. 3 ամս 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ։ Արտասահման 40 ֆր. 6ամս 20, 3ամս. 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաւ ի Բոսթ Լօքալէ։

ՆԱՄԱԿԻ ՓՈՒԼ.—Անոնք որ փոքր գումարներու փոխարէն նամակի փուլ կ'ղրկեն մեզ՝ պէտք է որ ապահովագրեն փուլ պարունակող նամակը։ Այս առթիւ նորէն կ'յիշեցնենք թէ փոքր գումարներու փոխարէն ՆԱՄԱԿԻ ՓՈՒԼ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 40նոց բուլը 20 ղշ.ի հաշուով միայն։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԲԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

Է.

Դպրութեան այս տխեղճական լռութեան մէջ, Ն. դարու պատմաբաններէն մին կ'ըսէ. «Միակ իմ գրչիս ճռինչը կ'լսեմ թուղթին վրայ։» «Ճշմարիտ է որ այս ամուլ դարը պատուուած է Յունական մտքի մը գերագոյն ճիգովը. Լիւսիէն Բրօքլիւս, որ ծնած էր 450ին, մեծ արձակախօս եւ մեծ բանաստեղծ մ'էր միանգամայն, յորում վերակենդանացաւ Հոմերոսի եւ Պղատոնի հանճարը, բայց անոր արձագանգն հասած չէր մինչեւ Հիւսիսի եւ Արեւմուտքի ժողովուրդներուն, որ այն ժամանակները մտաց գործերու լուրջ ուշադրութիւն մը չնորհելու համար իրենց բուն գոյութեան հիմունքը դնելու զբաղած էին։

Կայսրութիւնն իրենց մէջ բաժնող նոր ժողովուրդներուն արշաւանքին պատմութիւնն անստուգութեամբ լի է։ Կարծես թէ անոնք դէպ յառաջդիմութիւն առած ամէն մէկ քայլերուն մէջ վերստին կ'իյնային բարբարոսութեան գիրկը, որմէ մեծ դժուարութեամբ ազատած էին։ Այս շփոթ խառնուրդի ժամանակ, դարէ մը ի նոր դար փոխանցական փուլը ճշտիւ նշանակող մեծ եւ հռչակաւոր դէպքերը ճանչնալ գրեթէ անկարելի է։

Մինչդեռ անդին Հարաւի մէջ Արաբները կ'սպառնային Ճիպրալթարի նեղուցէն մինչեւ Գանգէսի եզերքներու վրայ գտնուող Տէրութեանց, Լատինականութիւնը ջան ի գործ կ'դնէ Գերմաններու քաղաքակրթման։ Իշխանութիւնը կ'տկարանայ տակաւ առ տակաւ։ Արեւելեան Հելլենականութիւնն այլեւս աղքատանալու վրայ է։ Բիւզանդիոն աստուածաբանական իմաստակներու անվերջանալի եւ անմարսելի վիճաբանութիւններուն թատրը կ'ըլլայ։ Անկումն ընդհանուր է։

Եօթներորդ դարն անկման ամենախոնարհ կէտը ցոյց կուտայ։

Գալլիոյ հողին վրայ հազիւ քանի մը ծաղկեալ հաստատութիւններ կ'երեւին։ Բուատիէի դպրոցը, յորում կ'կրթուի Ս. Լէժէ։ Ֆօրթիւնաթուսի անունը դեռ իր փայլը կորուսած չէր հոն։ Օվէրնիոյ մէջ Իսուարի դպրոցը, որ Կրէկուար տը Թուր և Սիտուան Աբօլինէրէն զատ ունեցաւ իր Ս. Բրիէսթը։ Սէն-Պօնէ կենսապատումն այսպէս կ'ըսէ այն ժամանակի կրթութեան համար. «Իրենց ժամանակակից իմաստուններէն ամէնէն ընտիրը, Եօթներորդ դարուն, ի Բլէրմօն, կ'սորվեցնէր միայն Քերականութիւն, այսինքն Գրականութիւն, Պարնասեան օրենսգիրքը (բանաստեղծութիւն)։» Գերմանական ժողովրդոց մէջ, միսիոնարներու ոտքի տակ ուրիշ դպրոցական կեդրոններ կ'ծաղկէին և օր ըստ օրէ կ'ծաւալէին, բայց որպիսի՛ դանդաղութեամբ։

Գիտութեան և բանաստեղծութեան հետքեր այլ եւս գոյութիւն չունէին, ցիր ու ցան և կորուստի մատնուած են։ Աղեքսանդրիոյ և Աթէնքի անուղղակի ժառանգորդները մէջնորմներու խորերը կ'պահուըտէին. զանոնք ձեռք ձգելու համար պէտք էր Գամպրիոյ և Իրլանտիոյ վանքերն երթալ, ուր մի քանի մտահայեացներ կ'փորձէին ներշնչութեան երեք աղբիւրներ եղող երեք հնութիւնները, Հոմերոս, Ս. Գիրք և Կելտական քնարերգութիւնները իրարու մօտեցնել։

Անգլիա կ'պահպանէր տակաւին իր մտաւորական նշխարները։ Ութերորդ դարէն վերջ, Եւրոպայի ամէնէն լուսաւորեալ երկիրն էր։ Բարբարոսներու աւերներուն հանդէպ Շարլըմանի փառաւոր արշաւանքներուն օգնելու համար ղրկեց իր հռչակաւոր տեղակալը, Էկպէրտի աշակերտը Ալքուին որ ճշմարտապէս Գալլիոյ գլխաւոր պետն եղաւ։

Ութերորդ դարուն մէջ էր որ դպրութիւնք կ'ծաղկէին Արեւելքի, Չինաստանի, Հնդկաստանի և Սպանիոյ տիրապետող Արաբներուն մէջ։ Եւրոպա գրեթէ բացարձակ տգիտութեան մէջ կ'գտնուէր։ Տակաւ առ տակաւ իրենց չորութեամբը նշանաւոր վտիտ ժամանակագրութիւններ կ'երեւէին միայն։ Վանականները մարդկութիւնը չահագրգռող դէպքերը վանքի զանազան դէպքերով հաւասարած կ'գրէին։ Պատմութիւնը գրեթէ այս վիճակին մէջ էր։ Աստուածաբանական տկար շարժում մը, հակընդդէմ իմաստներով խճողեալ առանձնականներու կոյտեր ոչինչ արտադրութիւններ միայն ի լոյս հանեցին։ Սակաւաթիւ անձինք իբրեւ հրաշք ստանաւորներ կամ աւելի ճիշդը խօսելով չանքարողներ կ'գրէին։ Ահա ինչ վիճակի հասած էր այն ատեն գրականութիւնը, որ հոգեվարքի մէջ կամ լաւ եւս մեռած էր կրնայ ըսուիլ։ Քանի մը մեծ դէմքեր կ'զատուէին բացառապէս, պատկառելին Պէտ, Կլօդէ, Բ. եւ Տակօպէր որ թագաւորներուն գանձապետն էր, ժողովրդականն Էլուա, Գօլօմպան, միսիոնար աստուածաբան եւ Պուէտ, Անգլիոյ մէջ Ժան Տէմսօէն, հայր Սքօլաստիկեանց, օծեալն Ադալպէր, և անվեհեր բանապաշտն Բլէժան, որ չատ մը կէտերու մէջ բողոքականութեան նախակարապետը կրնար ըսուիլ։ Ուրիշ ոչ ոք կար։

Թարգմ. Կ. ՊՕՏԻԼԵԱՆ

ԽԱՍԳԻՒՂԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ

Աղք. խնամակալութիւնս քաղցր պարտականութիւն կ'համարի ձեր պատուական և ազգօգուտ լրագրոյն միջոցաւ յայտնել իր ջերմ շնորհակալիքը թաղեցի և ոչ թաղեցի այն ամէն ազգայնոց՝ որք իրենց կամաւոր նուէրները չզլացան շնորհել յօգուտ թաղիս կարօտելոց։—

Բարեպաշտուհի մը ի ձեռն Եղիա էֆ. ի Շահպազեանի 540 ղրշ. (այս գումարով միս բաշխուեցաւ), Տեարք Յովհաննէս Եսաեան 540 ղրշ., Յարութիւն Ասլանեան 50 քիլօ միս, Խաչիկ Սրվանեան 20 քիլօ միս, Յակոբ Յակոբեան 200 զոյգ դէյլէկի հաց, Սուրէն Յակոբեան 180 զոյգ դէյլէկի հաց, Եղբարք Ունճեան 200, Եղիա Շահպազ 108, Տոքթ. Միքայէլ Խորասանճեան 100, Նիքօլաքի Տիմիթրիատիս (Դեղագործ Խասգիւղի) 77, Մօսմանա Հասան աղա 63. Երեւոյ Փափազեան 60, Եղբարք Բարաղամեան 60, Յովսէփ Մէրտուեան 60, Մայր-Վարժարանի աշակերտաց նուէրն ի ձեռն Տեօրէն Հ. Խօճասարեանի 50, Տոքթ. Յակոբ Քէմհաճեան 50, Բիւզանդ Քէչեան 40, Եղբարք Նիշաստաճեան 40, Գառնիկ Համբարձումեան 27, Մ. Է. 25. 20-ական Աւետիս Թիւֆէնկճեան, Գէորգ Տէմիրճեան, Գրիգոր Պալըքճեան, Գրիգոր Ազատեան, Եղբարք Ալալըմճեան, Եղբարք Սէմէրճեան, Խաչիկ Սրվանեան, Կարապետ Թիրեաքեան, Կարապետ Տէր Բարսեղեան, Իթնովանա Լիդոր, Հաճի Մարգար, Մարտիկ Գրիգորեան, Մկրտիչ Բարաղամեան, Յարութիւն Գարամանեան, Յակոբ Եսայեան, Յեսու Շամմանեան, Յովակիմ Հիւսէինեան, Նախիկն ազգապետ բողոքական Հայոց, ՈՄ, ՈՄ, Պատրիկ Կիւլպէնկեան, Սարգիս Թաչեան. Հաճի Փոխան աղա, 10ական Տիկին Սոֆիկ Եազըճեան, Տիկին Ռօզիկ Ալթունտիւրի, Արսէն Արսէնեան, Գրիգոր Մարգարեան, Գոլուստ Մէստուճեան, Եղբարք Զաֆզըրեան, Կարապետ Տէօքմէճեան, Կարապետ Ճիվանեան, Մկրտիչ Հիւսէինեան, Յակոբ Կիւրճեան, Յարութիւն Աստուածատուրեան, Յարութիւն Յովհաննէսեան, Յարութիւն Քերէստէճեան, Յովհաննէս Պետրոսեան, ՈՄ, Ռեպէքա Թաքէսեան, Սամանճեան եղբարք, Սեփան Գիւնպաշեան, Ռուբէն Ռօֆայէլ աղա, Վահան Պապօյեան, Զանազանք 130 ընդհանուր գումար 2,820 ղրշ։

Զատկի առթիւ կարօտելոց հաց, միս, և հաւկիթ առատապէս բաշխուած են։

Ի Դիմաց Աղք. Խնամակալութեան
Ատենադպիր Ատենապետ
Թ. Բերբերեան Մէհրան Պալեան

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվէրբուլ և Ամերիկայի միջեւ ճամբորդող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդորիեան	10500	Ֆլորիտեան	3500
Ամէնիեան	10500	Էմիրշիըն	3500
Քէսդրիեան	10500	Բըրթիըն	3000
Լանքասդրեան	9000	Ալճէրեան	2500
Ֆիլատելֆիա	9000	Արմէնեան	35[?]0
Գոլըմպեան	8000	Ալթէնեան	2500
Ճօրճեան	8000	Անտալուզեան	2500
Պոստոնեան	8000	Ալփայնեան	2500
Ֆրեճենեան	8000	Լէսպրեան	2000
Քալեֆօրնեան	8700	Մեծնը	900
Վիրճինեան	8700	Օրտօբօ	800
Մեքսիքեան	8700	Լիսպօն	800
Չաղեան	8500		

Ապրանքի տէրերէն կ'խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրամանը գրել շոգենաւուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆԹԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1
Ղալաթիա